

การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น
เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา
ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
พฤษภาคม 2553
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพระศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร กรุงเทพมหานคร ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

(ดร.ละเอียด ศิลาน้อย)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล)

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร กรุงเทพมหานคร

พฤษภาคม 2553

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ละเอียด
ศิลาน้อย ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้
ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์ พรหมสุวรรณ ดร.สันติธร ภูริภักดี
ดร.ประภาศรี พรหมประกายที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
ค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มี
พระคุณทุกๆ ท่าน

นันทกานต์ ศรีปลั่ง

ชื่อเรื่อง	การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นันทกานต์ ศรีปลั่ง
ที่ปรึกษา	ดร.ละเอียด ศีลาน้อย
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ศศ.ม. สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552
คำสำคัญ	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ ค่า f-test ด้วยวิธีของ เชฟเฟ

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ในระดับมาก สำหรับประชาชนเห็นด้วยในด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมในระดับมาก ในขณะที่ประชาชนเห็นด้วยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ ในระดับปานกลาง

จากผลการทดสอบ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลพื้นฐานทั่วไปต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ในขณะที่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีข้อมูลพื้นฐาน

ทั่วไปต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	30
การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว.....	33
แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	38
ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	51
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชน ในท้องถิ่น.....	51
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชน หนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์.....	66
ตอนที่ 3 ทดสอบสมมุติฐาน.....	72
5 บทสรุป.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	124
อภิปรายผลการวิจัย.....	127
ข้อเสนอแนะ.....	129
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก.....	135
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	142

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวน.....	62
2	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่น.....	64
3	แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนอง แม่น้ำของนักท่องเที่ยวน.....	66
4	แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนอง แม่น้ำของประชาชนในท้องถิ่น.....	69
5	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	73
6	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ.....	74
7	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	74
8	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ.....	76
9	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา.....	80
10	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	81
11	แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ.....	82
12	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ.....	90
13	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	90
14	แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ.....	92

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	106
16	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	107
17	แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ.....	108
18	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างเพศกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	111
19	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ.....	112
20	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	113
21	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ.....	114
22	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา.....	118
23	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	118
24	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ.....	120
25	แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	120
26	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 27 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับความคิดเห็นของ
ประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ..... 122

สารบัญญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวความคิดการวิจัย.....	6
2	องค์ประกอบของการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม.....	11
3	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	18

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญจนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศของตน โดยได้กลยุทธ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ร่วมกับการเผยแพร่ข่าวสารที่ไร้พรมแดนมาใช้ จึงเป็นการอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการแข่งขันในธุรกิจระดับชาติ โดยหลายๆ ประเทศที่ประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีอัตราขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และการกระจายรายได้ เงินรายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างอาชีพให้กับประชาชนตลอดจนให้เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างมาก เพื่อรับรองการขยายตัวของธุรกิจสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยประเมินจาก สถานการณ์การท่องเที่ยวของโลก, สถานการณ์การท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.), 2547)

ในขณะที่การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างรวดเร็ว กลับเป็นการพัฒนาโดยมุ่งเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจของประเทศด้านเดียว ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทั้งทางตรงทางอ้อม และส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย จึงทำให้กระแสการเรียกร้องให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดของการท่องเที่ยวขึ้นใหม่

โดยในปีพ.ศ. 2535 ในการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) ที่นคร ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล หรือที่เรียกกันว่า Rio Summit หรือ Earth Summit มีอนุสัญญา 1 ใน 5 ฉบับก็คือ Agenda 21 หรือแผนแม่บทของโลก ที่กล่าวว่าการพัฒนาทุกประเภทนั้นจะต้องเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งการพัฒนานั้นก็รวมไปถึงการท่องเที่ยวด้วย

ภายใต้แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น นำมาสู่ระบบการปรับตัวของระบบการจัดการท่องเที่ยว โดยแสวงหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่เพื่อสนองความต้องการการ

ท่องเที่ยวแบบทางเลือกแบบประเพณีนิยมแบบเดิมๆ ซึ่งแนวคิดแนวคิดในการนำเสนอการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่มีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น green tourism, bio tourism, sustainable tourism และการจัดการการท่องเที่ยวที่นิยมและแพร่หลายก็คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ เข้าใจธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเอื้ออำนวยประโยชน์และโอกาสทางเศรษฐกิจกับชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ (วิลาส เตชะไพฑูริย์, 2538, หน้า 194)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยรวมสูง เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีความสวยงามและความหลากหลาย โดยเฉพาะทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนอรรถาธิบายไม่ตรีของคนไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545, หน้า 10)

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการส่งเสริมจาก ททท. ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริหารจัดการโดยกลุ่มชาวบ้าน มีแก่งบางระจัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายนักท่องเที่ยวจึงนิยมมาเที่ยว พร้อมเรียนรู้ธรรมชาติร่วมไปกับการทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาศัยของ “แมงกะปุ่นน้ำจืด” ที่มีแห่งเดียวในเมืองไทย นอกจากนี้ยังมีผีเสื้อพันธ์หายากหลากหลายพันธ์ อาทิ ไกเซอร์ดำ ผีเสื้อจันทรา กุ้งทองป่าสูง ฯลฯ ทั้งยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรม อาทิ การพายเรือชมแมงกะปุ่นน้ำจืด การเดินป่า การชมผีเสื้อ ประกอบกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขตภาคเหนือเขต 3 ได้มาให้การสนับสนุนชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวและการบริการที่ดี อีกทั้งชาวบ้านยังมีรายได้เสริมจากนักท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และส่งผลให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนรักท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำผลการวิจัยไปอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

ในการนำไปพิจารณาเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. หน่วยงานของภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

1. ภาคประชาชน ได้แก่ประชาชนท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. นักท่องเที่ยว เป็นชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตด้านสถานที่ ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดประเด็นเนื้อหาที่ต้องการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม ของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีคำศัพท์เฉพาะที่เห็นควรนำมาให้จำกัดความเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. **การท่องเที่ยว** หมายถึง การเดินทางที่มีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในการที่จะพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง สารสื่อสารทางธุรกิจ การประชุมและกิจกรรมสัมมนา ตลอดจนการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติที่เกิดขึ้นในชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยไม่จำกัดว่ามีการค้างคืนหรือไม่
3. **ประชาชนในท้องถิ่น** หมายถึง ประชาชนที่อาศัยในท้องถิ่น ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ รวมทั้งท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
5. **ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ และความซาบซึ้งของแต่ละบุคคลที่มีต่อสภาพการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม วัดได้โดยใช้แบบสอบถาม

5.1 ด้านพื้นที่ หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ และความซาบซึ้ง ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

5.2 ด้านการจัดการ หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ และความซาบซึ้ง ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

5.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ และความซาบซึ้ง ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจ และการอนุรักษ์

5.4 ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ และความซาบซึ้ง ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการร่วมบริหารจัดการและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว

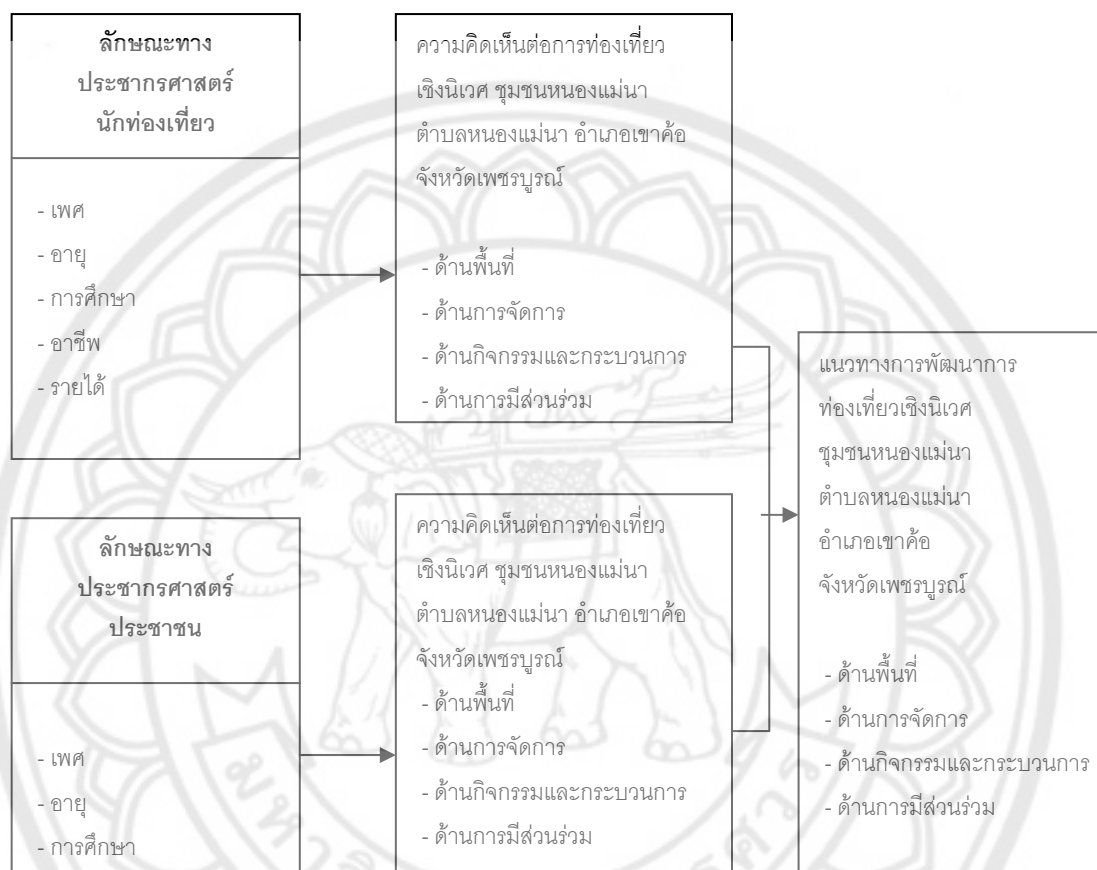
6. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้มีประสิทธิภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม มาเป็นตัวแปรในการศึกษา โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหินหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวที่ลักษณะส่วนตัวแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วมที่ชุมชนหนองแม่นา แตกต่างกัน
2. ประชาชนในท้องถิ่นที่ลักษณะส่วนตัวแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วมที่ชุมชนหนองแม่นา แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาในระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างความเข้าใจในการวิจัยดังหัวข้อต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว
7. แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว
8. ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

(มูลนิธิสั่งแวดล้อมไทย, 2549, หน้า ค-6) กล่าวว่า

...การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรมการงานประจำของมนุษย์ โดยเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจในการไปสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และมีจุดมุ่งหมายของการเดินทางที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่การเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์ต่อไปนี้ คือ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์ เพื่องานอดิเรก เพื่อเยี่ยมญาติมิตร และเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ รวมทั้งเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 12) ได้กล่าวว่า “การท่องเที่ยว เป็นเรื่องของการเดินทาง ที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจมิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ การประชุมสัมมนา เป็นต้น”

มิฉะนั้นก็จะเป็นการเดินทางที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว ถ้าหากการเดินทางอยู่ในเงื่อนไข 6 ประการดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือประกอบธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งในประเทศที่เดินทางไป
2. เป็นการเดินทางโดยตั้งใจจะไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศที่เดินทางไป
3. เป็นการเดินทางเข้าไปประเทศใดประเทศหนึ่ง เพื่อปฏิบัติงานด้านการทูตหรือองค์การระหว่างประเทศ หรือเอกชนอื่นๆ โดยได้รับค่าจ้างตอบแทน
4. เป็นการเดินทางข้ามพรมแดนไปทำงานนอกประเทศทุกวันเป็นประจำ
5. เป็นการเดินทางผ่านโดยไม่แวะลง แม้ว่าการเดินทางจะอยู่ในอาณาเขตของประเทศหนึ่งประเทศใดเป็นเวลานานมากกว่า 24 ชั่วโมงก็ตาม
6. เป็นการเดินทางที่ถูกบังคับให้เดินทาง เช่น การนำกองทหารเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หรือการย้ายนักโทษจากที่คุมขังหนึ่งไปยังอีกที่คุมขังหนึ่ง เป็นต้น

(รัชพร จันทรสว่าง, 2546, หน้า 15) ได้ให้คำนิยามการท่องเที่ยวว่า “เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นการเดินทางเพื่อการพักผ่อน ประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน แต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพเป็นหลัก”

(ปรีชา แดงโรจน์, 2544, หน้า 29-30) ได้อ้างถึง คำนิยามการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติที่ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีการเดินทาง
2. ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน
3. ต้องมีจุดหมายของการเดินทาง และได้อธิบายเพิ่มเติมจุดหมายของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวต้องมีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ และการไปอยู่ประจำและเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ ได้แก่ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์และความ

สนใจพิเศษ เพื่องานอดิเรก เพื่อเยี่ยมญาติมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และเพื่อเข้าร่วมประชุม หรือสัมมนา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544, หน้า 15) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า "เป็นการเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง"

ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2542, หน้า 3) กล่าวว่า "การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางออกจากบ้านพักเป็นการชั่วคราว ระยะเวลาสั้น เพื่อเยี่ยมญาติมิตร หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ทางด้านท่องเที่ยว"

(อนุชา เล็กสกุลดิถก, 2541, หน้า 1) กล่าวว่า

...การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและกระบวนการทางเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบย่อยหลัก 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวบริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละองค์ประกอบย่อยมีความสัมพันธ์กันจะเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา

ศุภรัตน์ รัตนมูขย์ (2541, หน้า 47) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวว่า "การเดินทางซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยที่การเดินทางนั้นเป็นการเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยจุดหมายใดๆ ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้"

Davison (1995, p. 2) กล่าวว่า "การท่องเที่ยวคือการเดินทางออกจากที่พักเป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาสั้นเพื่อไปเยี่ยมญาติมิตร หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ"

Pond (1993, p. 35) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวว่า "เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย"

Mill (1990, p. 359) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า "การจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ การบริการและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว"

จากคำจำกัดความดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางไปยังต่างถิ่นเป็นระยะเวลาหนึ่งเพื่อการพักผ่อน นันทนาการ การศึกษาหรือเพื่อหาประสบการณ์ที่

ไม่ใช่การเดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพ และการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการทางการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวซึ่งก่อให้เกิดระบบการท่องเที่ยว

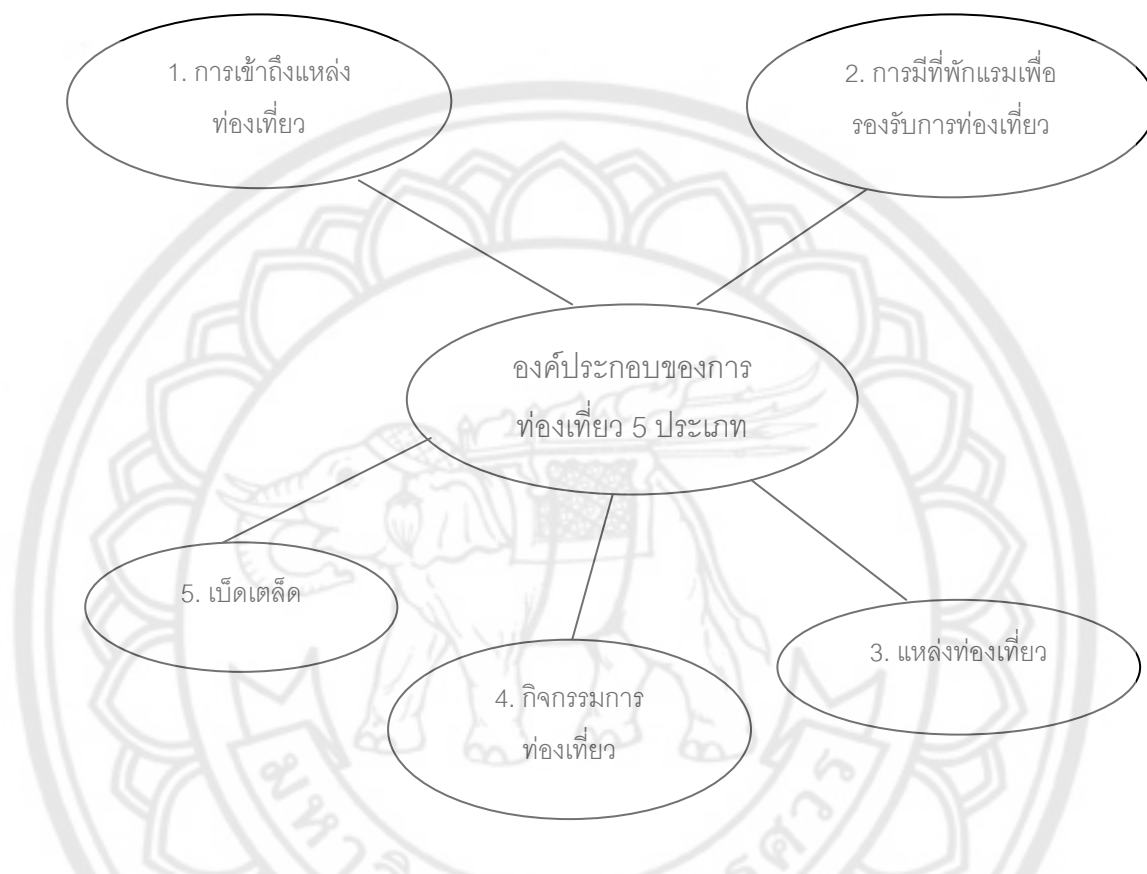
ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ดังที่ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 24-25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ
  - 1.1 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ
  - 1.2 ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
  - 1.3 ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน
  - 1.4 ก่อให้เกิดการกระจายรายได้
  - 1.5 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น
  - 1.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต
2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมของประเทศ
  - 2.1 ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพ ของคนในท้องถิ่น
  - 2.2 ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
  - 2.3 ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
  - 2.4 ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา
  - 2.5 ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น
  - 2.6 ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึก
  - 2.7 ช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

(พยอม ธรรมบุตร, 2549, หน้า 1-3) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภทดังนี้

ภาพ 2 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวประกอบสำคัญ 5 ประเภท

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ระบบคมนาคม สนามบิน ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2. การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกในระดับต่างๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชาน้ำ ศูนย์กลางธุรกิจ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม การท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities และ Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้นแต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศเขตศูนย์สูตรในป่าการพายเรือแคนูในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ องค์ประกอบทั้ง 5 ประการควรปรากฏอยู่บนระบบฐานข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination Management System: DMS)

(คู่มือส่งเสริมหมู่บ้านท่องเที่ยว, 2541, หน้า 5-6) กล่าวว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบหลักๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

1. นักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว นิยามของนักท่องเที่ยว คือ ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยจะถาวรหรือไม่ก็ตาม ไปยังบริเวณอื่นๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อกิจกรรมนันทนาการ และเพื่อการประชุมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือปฏิบัติกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ณัฐวุฒิ คำหวัน, 2545, หน้า 13 อ้างอิงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2525, หน้า 4-8, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549) ได้ให้คำจำกัดความนักท่องเที่ยวดังนี้

นักท่องเที่ยว (Tourist) คือ ผู้ที่เดินทางมายังพื้นที่หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนในท้องถิ่น ผู้เดินทางต้องมาพักอย่างน้อย 1 วันแต่ต้องไม่เกิน

90 วัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้เวลาว่าง กิจกรรมทางธุรกิจ การเยี่ยมญาติการปฏิบัติภารกิจ ต่างๆ การประชุมหรือสัมมนา หรือผู้เยี่ยมชมเยือนประเภทที่มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืนในจังหวัดที่ เดินทางไปในครั้งนั้น

ผู้เยี่ยมชมเยือน (Visitor) คือ บุคคลที่เดินทางจากสถานที่ถิ่นพำนักถาวรของตนเองไปยัง สถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ การ กีฬา การศาสนา ติดต่อธุรกิจ การประชุม การรักษาสุขภาพ หรือเพื่อประกอบภารกิจโดยมิได้รับ ค่าจ้างในการระหว่างการเดินทางดังกล่าว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือนักทัศนาจร และ นักท่องเที่ยว

นักทัศนาจร (Excursionist) คือผู้มาเยือนชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือน น้อยกว่า 24 ชั่วโมง รวมทั้งผู้โดยสารที่มาขึ้นเรือ หรืออยู่เยี่ยมชมเยือนประเภทที่ไม่มีการค้างคืนใน จังหวัดที่เดินทางไปในครั้งนั้น

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม สาธารณูปโภค ของที่ระลึก ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยวและเกิดความ ประทับใจ เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของ ประชาชนในประเทศนั้นๆ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีทิวทัศน์หรือทัศนียภาพ สวยงาม

3. การคมนาคมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวดำเนินการไปได้อย่างดี

4. ข้อมูลข่าวสารและบริการ เป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยเป็นการให้ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ และการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงใจนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวใน ประเทศ เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผนที่ และเอกสารแนะนำต่างๆ เช่นการ โฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว การอบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ การจัดทำแผนที่เส้นทางการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

5. การอำนวยความสะดวก เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวเมื่อได้รับความ เดือดร้อนการแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน และระมัดระวังตน เพื่อไม่ให้ได้รับ อันตรายในด้านต่างๆ เป็นต้น

6. องค์ประกอบด้านโครงการพื้นฐานเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวดำเนินไป ด้วยดี ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ไม่สร้างความเสียหายแก่ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการ รวมทั้งมีความปลอดภัย

7. การสนับสนุนอื่นๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงิน การ ธนาคารระเบียบต่างๆ สถานที่ศึกษา หรือแหล่งค้นคว้าทางด้านต่างๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ตลอดจนความสุภาพ อ่อนโยน และน้ำใจไมตรีของเจ้าของถิ่นองค์ประกอบการท่องเที่ยวของคู่มือส่งเสริมหมู่บ้านท่องเที่ยวที่วั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542, หน้า 45) ที่ได้สรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเยือนสถานที่นั้นๆ
2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ยังแหล่งท่องเที่ยวได้ความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากท่องเที่ยวมาวันขึ้น
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง เส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่วั้น สามารถติดต่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากคำภาษาว่า "Ecotourism" ซึ่งเป็นเป็นคำผสมกันระหว่างคำว่า Ecology กับ Tourism นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้แทนกันได้ เช่น Nature tourism, Green tourism, Environment responsible tourism และ ecologically - friendly tourism ซึ่งคำเหล่านี้บ่งบอกให้ทราบว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับในภาษาไทย ได้มีการบัญญัติคำนี้ไว้หลายความหมาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ นิเวศสัญจร ส่วนราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติศัพท์คำนี้ว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" และใช้เป็นภาษาราชการ

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548, หน้า 39) ได้ให้ความหมายว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ"

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544, หน้า 2) ให้ความหมาย

...การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรม เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542, หน้า 2) ให้ความหมายว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน"

(Elizabeth, 1991 อ้างอิงใน ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2538, หน้า 32) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

(ศิริพร สมบุญธรรม, 2536, หน้า 25) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า มีความหมายลึกซึ้ง กว่าการเล่นชกขายสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบใหม่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่เป็นแนวคิดที่มุ่งประสานผลประโยชน์ และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตอบสนองของความต้องการทางเศรษฐกิจ จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยว ในแบบอนุรักษ์ เดินทางท่องเที่ยวชมธรรมชาติที่มีจิตสำนึก ท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ รักษาและไม่ทำลายธรรมชาติ โดยมีการร่วมมือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวและชาวบ้านท้องถิ่น เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวคงอยู่ตลอดไป

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ (Allcock and others, 1994 อ้างอิงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545, หน้า 260) ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีจุดเด่นที่น่าสนใจหลากหลาย เช่น ทิวทัศน์ ปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยา พรรณไม้

พรรณพืช สัตว์ป่า ปะการัง รวมทั้งอากาศที่เย็นสบาย ฉะนั้น การวางแผน การพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเน้นที่การป้องกันและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมาก จะมีคุณค่าทางวัฒนธรรมอยู่ด้วย แม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเน้นที่คุณค่าทางธรรมชาติแต่อันที่จริงแล้ว เราไม่สามารถจะแบ่งแยกคุณค่าทางธรรมชาติและวัฒนธรรมออกจากกันได้ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ธรรมชาติจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ฉะนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงครอบคลุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรม

2. ความยั่งยืนด้านระบบนิเวศและวัฒนธรรม กิจกรรมท่องเที่ยวที่ทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและไม่ก่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ไม่ได้ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ฉะนั้น จะต้องจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดผลกระทบเสียหายน้อยที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

การวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ หลายประการถ้ามีผลกระทบเสียหายต่อพื้นที่มากจนเกินขีดความสามารถที่จะรับได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งแวดล้อมได้ โดยเน้นการออกแบบสิ่งก่อสร้างและระบบกำจัดของเสียที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและเกิดผลกระทบน้อยที่สุด

3. การศึกษาและการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ฉะนั้น ผู้ประกอบการจะต้องว่าจ้างมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถบริการนักท่องเที่ยว และนอกจากนี้ควรจะให้ข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและระหว่างการเดินทางด้วย ระดับและประเภทของการบริการ ให้ความรู้ขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว เทคนิคการให้ความรู้และสื่อความหมายมีทั้งการให้บุคคลและการใช้สื่อเรื่องราวที่สื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ธรรมชาติวัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมทั้งประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร และทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย

4. การให้ผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นและภูมิภาคต่างๆ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องกระจายสู่ชุมชนท้องถิ่น และธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ประโยชน์ที่ท้องถิ่นได้รับมีหลายประการ เช่น การจ้างมัคคุเทศก์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การขายสินค้า การใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง และการเป็นลูกจ้างในเขตอนุรักษ์ ประโยชน์ดังกล่าวต้องเห็นได้ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่มีต่อท้องถิ่นอาจมีบ้างเล็กน้อยซึ่งสามารถแก้ไขได้

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 2-3) ได้กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ ดังนี้องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco system) ในพื้นที่นั้นๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

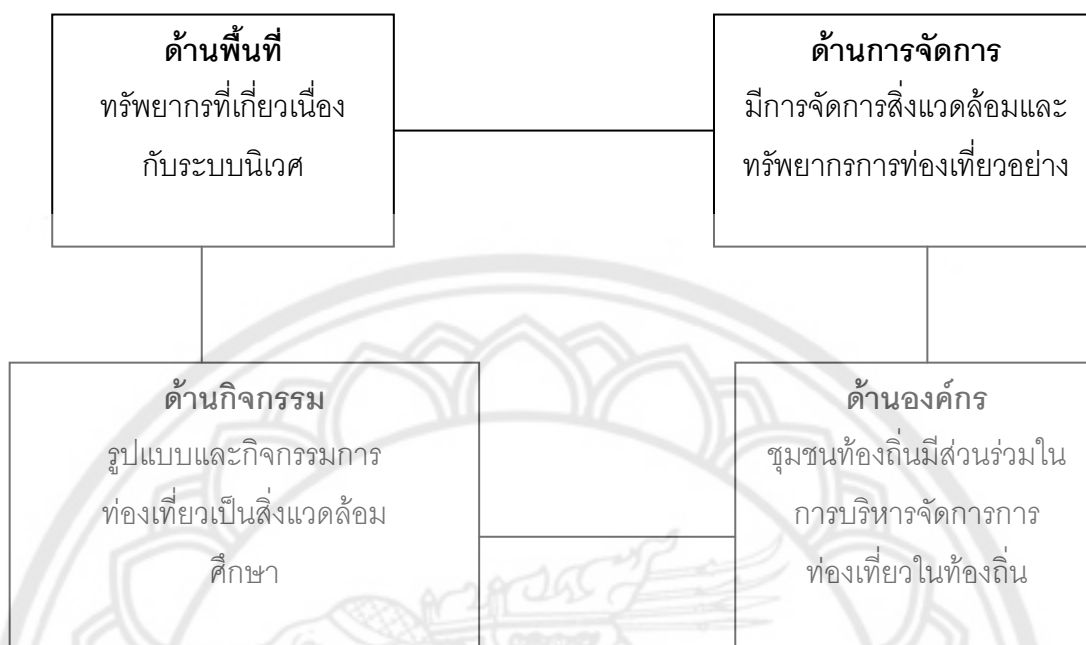
1. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมการป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable managed tourism)

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environment education - based tourism)

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยว ที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or people participation) มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่น และกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation - based tourism)

หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(พยอม ธรรมบุตร, 2546, หน้า 44) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นควรจะยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรด้านวัฒนธรรม การวางแผน การพัฒนา และการสื่อสารความหมายแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความสำนึกและห่วงใยในธรรมชาติ หัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ที่การมอบอำนาจให้กับชุมชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและการท่องเที่ยว การก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม นักท่องเที่ยวควรได้รับความพึงพอใจ ในขอบเขตที่ไม่มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

ภาพ 3 แสดงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. การท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมชาติ (Nature based) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสภาพภูมิศาสตร์ และด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี โดยจะยึดหลักสำคัญที่ว่า เราจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด เพื่อใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในระยะยาว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. การจัดการที่ยั่งยืน (Sustainably Managed) การท่องเที่ยวทุกประเภทจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ประเทศทุกประเทศ ท้องถิ่นทุกท้องถิ่น จำเป็นต้องพยายามจัดการท่องเที่ยวของตน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม หรือกระทบน้อยที่สุด
3. ให้ความสำคัญกับสังคมและวัฒนธรรม (Inclusive of social and Cultural aspects) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลายเหล่านั้น
4. การศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อม (Environmentally Educative) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชากรในท้องถิ่น ตลอดจนผู้

ที่ต้องการจะหยั่งรากลึกลงในจิตสำนึกของแต่ละคน ให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในอันที่จะทบทวนอม 'ไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา

5. สังคมชุมชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ (Benefit and Involvement of Local people) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นตรงจุดที่ว่าในการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนบนพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การลงมือปฏิบัติการและการประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของตน จะต้องมีลักษณะโดดเด่น เป็นของจัดการได้

6. เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ (Authentic) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากมุมมองเชิงตลาด มีจุดเน้นที่ว่าผลิตภัณฑ์ คือ ทิวทัศน์ต่างๆ นั้นจะต้องเป็นทิวทัศน์ที่ลักษณะครบตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว ในข้อ 1-5 มิใช่การนำเอาชื่อ Ecotourism ไปติดบนผลิตภัณฑ์เดิมเท่านั้น ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องทำให้เกิดรายได้และสามารถได้รับผลประโยชน์จากกำไรของการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นกุญแจสำคัญไขไปสู่การกระจายรายได้นั่นเอง

7. นักท่องเที่ยวพึงพอใจ (Tourism Satisfaction) ความพอใจของนักท่องเที่ยว นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นักท่องเที่ยวที่พอใจจึงจะกลับมาท่องเที่ยวอีก กิจกรรมที่บริษัททัวร์เสนอต่อนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องเป็นกิจกรรมที่ตรงต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้จะต้องอยู่ในกรอบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในภาพรวมของ Ecotourism ให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่ โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกคนบนพื้นที่ยึดถือหลัก 7 ประการ ดังกล่าว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

(วรรณ วรชวีนิช, 2539, หน้า 76-77) ได้กำหนดหลักสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism ว่ามีดังนี้

1. การกำหนดเขตของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Zoning of the various activities) โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย เช่น ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographical Information System - GIS)

2. การควบคุมนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบนิเวศที่มีความเปราะบางทางธรรมชาติ (Fragile Ecosystem) โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

3. การจัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งในแง่การอนุรักษ์ธรรมชาติและประสบการณ์ท่องเที่ยว เช่น การเล่าประวัติย่อๆ ของชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวก่อนหรือระหว่างการเดินทางไปถึง ตลอดจนลักษณะที่สำคัญๆ ของพื้นที่นั้นๆ หรืออาจจัดตั้งศูนย์ให้

ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ซึ่งอาจมีทั้งภาพนิ่ง วิดีทัศน์ หรือแผ่นพับ เพื่อให้ภาพรวมหรือข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกำลังจะไปเยือน

4. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยลดความแออัดให้กับพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก

5. การนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำผิดฝ่าฝืน เช่น การตัดต้นไม้ทำลายป่า การลักลอบเก็บหรือมีปะการังและพันธุ์สัตว์น้ำที่หายากไว้ในครอบครอง การล่าสัตว์ในเขตหวงห้าม ฯลฯ

6. การควบคุมสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมรวมทั้งการควบคุมระบบกำจัดขยะสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียจากสิ่งก่อสร้างต่างๆ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 39-40) ภาระบวณการของการท่องเที่ยว กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพลิดเพลิน มีความสุขและปลอดภัยจากการท่องเที่ยวหรือนั้นทนทานการนอกเวลางานตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยิ่ง เพราะกิจกรรมต่างๆ นั้นจะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

กิจกรรมท่องเที่ยวโดยทั่วไปอาจจำแนกเป็นกิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ การแสดงออกและเน้นการศึกษาหาความรู้ จากการทบทวนทวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวทั้งสิ้นจำนวน 28 กิจกรรม พบว่าเป็นกิจกรรมประเภทที่เน้นการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมในการแสวงหาความรู้ กิจกรรมต่างๆ นี้อาจมีความเหลื่อมซ้อนหรือสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ แต่การประกอบกิจกรรมอาจมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจกรรมที่ต่างกัน

จากรายงานการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ (พ.ศ. 2542) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศึกษาโดยสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้จัดแบ่งกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 หมวด รวม 19 กิจกรรม ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ (9 กิจกรรม) ได้แก่ การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ล่องสัตว์/ดูนก เทียวถ้ำ/น้ำตก พายเรือ (แคนู คยัค เรือใบ กระดานโต้ลม) ดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น น้ำลึก) ตั้งแคมป์ ล่องแพ/ล่องเรือยาง ชิม้า/นั่งช้าง

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ (5 กิจกรรม) ได้แก่ ถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง ปีน/ไต่เขา ศึกษา ท้องฟ้า ตกปลา ซ้ำจักรยานท่องเที่ยว (เสือภูเขา)

3. กิจกรรมส่งเสริมทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ (5 กิจกรรม) ได้แก่ ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัว ของแหล่งประวัติศาสตร์ ศึกษาเรียนรู้ ประวัติ ความเป็นมาของ แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ศึกษาชื่นชม งานศิลปกรรม และวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรม เรียนรู้ พฤติกรรมของผู้คน การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

4. กิจกรรมที่ไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการจัดการให้มี โอกาสเสริมแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น ล่องเรือชมธรรมชาติ ถ่ายภาพ ชมทิวทัศน์ ชม/ร่วมเล่นกีฬา พักผ่อนปิกนิก ประชุมสัมมนา เล่นน้ำ วายน้ำ อาบแดด บันทึกลง นมัสการ กราบ ไหว้ ตามความเชื่อ หรือแสวงบุญ

5. กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับบางพื้นที่ และบางกลุ่ม นักท่องเที่ยว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว เมื่อ พิจารณาประกอบกับกรอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถประเมินความเหมาะสมในการจัดเป็น กิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ซึ่งกิจกรรมที่มีแนวโน้มเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศหรือกึ่งนิเวศ จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบนิเวศในพื้นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นค่อนข้างมาก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความเหมาะสมจะต้องมีการจัดการที่ลดผลกระทบ ด้วย หากปราศจากมาตรการลดผลกระทบที่ดีแล้วกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวเร่งการทำลาย ทรัพยากรให้เสียหายเร็วยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

(สถฐภู์ แสงอรุณ, 2550, หน้า 87) การประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้ คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวที่มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนอง ความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษา เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึง

...การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว

หรือจะสรุปอย่างง่าย ๆ จากความหมายดังกล่าวข้างต้นได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547, หน้า 16) ได้กล่าวถึง ความหมายของการพัฒนา

...การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การบริหารจัดการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างรอบคอบระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่งคั่งทางสุนทรียภาพมีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์อย่างน้อยที่สุดและยาวนานโดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

รวิไพพรรณ แก้วสุริยะ (2543, หน้า 3) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ว่า

...การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด

หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 8-9) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็นหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 10 ประการ คือ

1. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) เป็นการใช้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่าเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น
2. การลดการบริโภคและของเสียที่เกิดจากความจำเป็น (Reducing over Consumption and Waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
3. การรักษาความหลากหลาย (Maintaining Diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย
4. การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน (Integrating Tourism into Planning) เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น

อีกทั้งประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environment Impact Assessment - EIA) ซึ่งการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน (Consulting Stakeholders and the Public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมงานในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับทุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยว

9. การตอบสนองตลาดท่องเที่ยว (Undertaking Research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 21-22) ได้กำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่ามี 6 ด้านดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

(สินธุ์ สโรบล, 2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางทางการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มี

อยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมรวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรับรองของธรรมชาติเป็นสำคัญ

ประเภทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หากพิจารณาทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นแล้ว สามารถแยกออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ 7 ประเภท คือ (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

1. แหล่งธรรมชาติที่มีความสวยงามโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ป่า เขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล
2. แหล่งโบราณคดี/แหล่งประวัติศาสตร์/ศาสนสถานที่สวยงาม
3. พิพิธภัณฑสถาน
4. งานบุญพื้นบ้าน งานประเพณีพื้นเมืองในรอบปี (12 เดือน)
5. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิถีชีวิตพื้นบ้าน และการประกอบอาชีพหลักในชุมชน ไร่ นา สวนเกษตรต่างๆ และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ
6. ไร่ นา สวนเกษตรต่างๆ และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ
7. บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวด้านบริการอย่างมีคุณภาพในแต่ละสาขา เช่น บริการรถนำเที่ยว บริการในร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือวิทยากรในท้องถิ่น) เป็นต้น

ดังนั้น หากนำทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาจัดรูปแบบการท่องเที่ยวก็เข้าหลักการการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท แล้วสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวหลายหลาย ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)
2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism)
3. การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo tourism)
4. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism)
5. การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism)
6. การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism)
7. การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism)
8. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism)
9. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism)

10. การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว (Long stay)

รูปแบบของการท่องเที่ยวทั้ง 10 ประเภทนั้น แต่ละประเภทยังสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (tourism activities) ได้หลายหลากเช่นกัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเดินป่าชมและศึกษาพรรณไม้/สมุนไพร/การดูนกดูแมลง/การพายแคนูและคายัค/การปีนเขา/การขี่จักรยานท่องเที่ยว/การขี่ม้า ขี่ควม/การฝึกช้าง/การเล่นเรือใบ/การเล่นบอลลูน/การล่องแก่งเรือยาง/การเล่นเจ็ตสกีและสกีน้ำ/การดำน้ำ/การเล่นกอล์ฟ/การวาดภาพและถ่ายภาพ/การเรียนรู้ทำอาหาร เรียนศิลปะการแสดงสาขาต่างๆ/การนวดแผนไทย/การเรียนรู้และฝึกสมาธิ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยว

(สุริพร พงษ์พานิช, 2544) ได้เสนอบทบาทของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์หรือได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. **ร่วมกันวางแผน** เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ร่วมประชุมและลงความเห็นว่าจะพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคราชการนำเสนอเห็นด้วยหรือไม่หากไม่เห็นด้วย มีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไร หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้น ก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนมีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้าง ควรมีการจัดการอย่างไรบ้าง ควรแบ่งหน้าที่ใครทำอะไร ควรตั้งร้านค้าตรงไหน ก็หลัง ควรให้ใครเข้ามาขายได้บ้าง ควรจัดร้านค้าแผงลอยอยู่บริเวณไหนให้ดูเป็นระเบียบ ควรขายของราคาเท่าใด ควรจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรเพื่อป้องกันมลพิษและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. **ร่วมกันปฏิบัติตามแผน** เมื่อมีการวางแผนแล้วสมาชิกในชุมชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันได้ อาทิ การวางแผนลดขยะภายใน 1 ปี ก็จะต้องร่วมกันลงมือทำให้ได้ตามแผนนั้น

3. **ร่วมกันใช้ประโยชน์** สมาชิกทุกคนจะต้องมีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลัก เมื่อทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึง การลงทุนลงแรงมากก็จะได้ผลตอบแทนมาก สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

4. **ร่วมติดตามและประเมินผล** เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่างๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีการแก้ไขปัญหาลง

5. **ร่วมบำรุงรักษา** เมื่อมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแล้ว ทุกคนต้องร่วมกันบำรุงรักษาด้วย หากละเลยปล่อยให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรมลง นักท่องเที่ยวก็จะมาเยี่ยมเยือนผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหมดไปเช่นกัน

การมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น จะประสบความสำเร็จได้โดยทุกคนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ทุกฝ่ายต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง จะต้องสนับสนุนความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นดำเนินการได้ราบรื่นและยั่งยืนขึ้น

แนวทางจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

แนวทางจัดการการท่องเที่ยวทุกชุมชนท้องถิ่นมีเป้าหมาย คือ หาวิธีการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยว ทำอย่างไรจะให้นักท่องเที่ยวแวะเที่ยวจำนวนหลายวันวันและใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้น จะต้องมีวิธีจัดการดังนี้ (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

1. หลักการจัดท่องเที่ยวยั่งยืน มีองค์ประกอบ 4 หลักการด้วยกัน คือ

1.1 การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขอบเขตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้ง ธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในแต่ละแห่งต่อคนต่อวัน

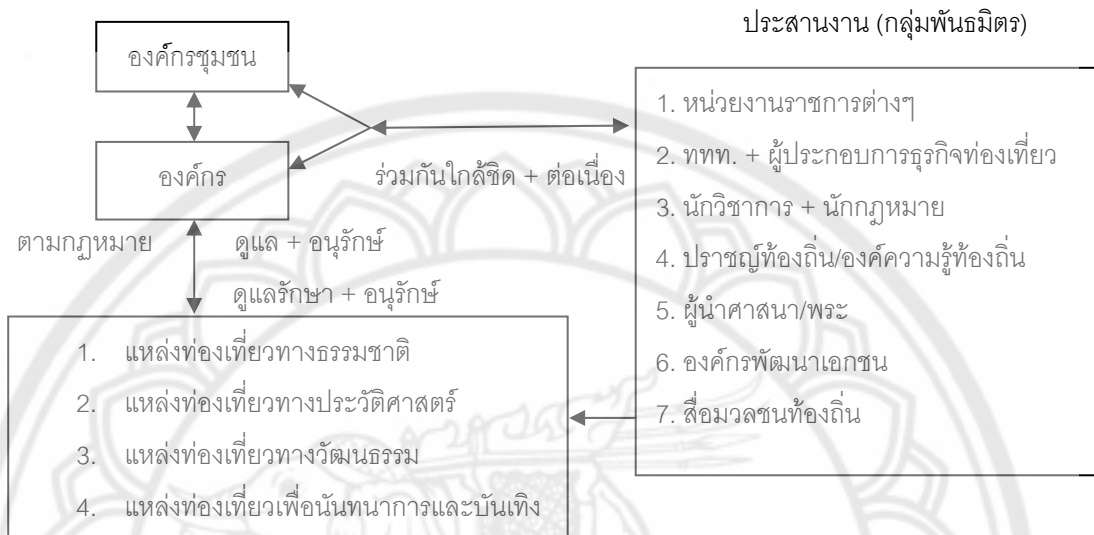
1.2 ควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบ (ก่อปัญหาด้านลบ) ต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์และอัตลักษณ์)

1.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนต่อการท่องเที่ยว

1.4 การทำธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องคำนึงถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการประสานงาน ประสานโครงการ และกำหนดแผนงาน นโยบายทางเศรษฐกิจ (เพิ่มรายได้) เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2. วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนควรดำเนินการตามแผนผังข้างล่างนี้ โดยมีขั้นตอนดังแผนภูมิที่ 2.1 ดังนี้

ภาพ 2 แสดงวิธีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากภาพ 2 อธิบายแนวทางในการดำเนินงานโดยยึดหลักของความยั่งยืนทั้ง 4 ประการในการวางแผนและจัดการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้น องค์กรชุมชนจะต้องพูดคุย ปรึกษาหารือกับที่เกี่ยวข้องร่วมกันค้นหาจุดแข็งหรือความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยว ค้นหาจุดอ่อนและสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา/มองหาโอกาสความเป็นไปได้ต่อการจัดการในอนาคต โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่เกิดผลกระทบน้อยที่สุด (มีความสมดุล) ของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การพัฒนาต้องมีความชัดเจนของการดำเนินงานเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพและคุณค่าของ (สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและคงไว้ในอัตลักษณ์ท้องถิ่น) ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ไปเที่ยว รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นโดยนำธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม อันหมายถึงประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม

กำหนดผังและรูปแบบของสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มาก่อผลกระทบทางภูมิโนเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไป) โดยใช้มาตรการเพื่อรักษา

คุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity: CC) การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) การประเมินผลกระทบต่อสังคม (Social Impact Assessment: SIA) การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment: HIA)

จัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของท้องถิ่น จังหวัดและภูมิภาคโดยสำรวจศักยภาพ (สถานภาพ+คุณภาพ: ความโดดเด่นความสวยงามและสุนทรีย์ภาพ) ของแหล่งท่องเที่ยวสำรวจตลาดการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ (ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว) ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การพัฒนาบุคลากรต้องกำหนดแผนฯ และหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน (ในธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง 5 สาขา คือ ขนส่ง/ที่พัก/ร้านอาหาร/บริษัทนำเที่ยวและสินค้าของที่ระลึก) ต้องมีความรู้ความสามารถ มีมาตรฐานการทำงานในระดับสากล โดยการฝึกอบรมการดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การบริการที่มีมาตรฐานสากล

ดำเนินการเขียนโครงการ เพื่อของบประมาณพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เมื่อกลุ่มผู้รับผิดชอบการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณได้รับมติจากชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมแล้ว ต้องจัดเตรียมงบประมาณ เพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค

การจัดการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนนั้น ประชาชนในท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องร่วมกันคิดร่วมทำกับพหุภาคี โดยคำนึงถึงเป้าหมายต่อการพัฒนา คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์สูงสุดใช้ได้นานที่สุด มีปัญหาหรือผลกระทบน้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation)

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบกันในการประชุมเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ตามแผนปฏิบัติการที่ 21 (กรมควบคุมมลพิษ, 2535) มีการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการพัฒนาต่างๆ ให้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับประชาชน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางรากฐานทางกฎหมายเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิของ

ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร สิทธิของประชาชนในการมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร สิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง นอกจากนี้ แผนพัฒนานาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยังได้มุ่งเน้นให้เกิดความสำคัญกับการพัฒนาแบบให้ชุมชนเข้มแข็งและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

ความหมายของการมีส่วนร่วม

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมาย และแนวทางการมีส่วนร่วม ไว้ในมุมมองที่กว้างว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบแนวทางการมีส่วนร่วม สัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือกการบริการ และการประเมินผลของแผนงาน และโครงการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นอิทธิพลของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรร และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรเพื่อการผลิต
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน และการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ จะสร้างโอกาสด้านสังคม และเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ การจ้างงาน และเพิ่มการกินดีอยู่ดี
3. การมีส่วนร่วมเป็นกานตัดสินใจของประชาชนที่สนองต่อความต้องการในการที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคน ฉะนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองนำมาซึ่งกระจายอำนาจทางการบริหาร และทรัพยากรสู่ท้องถิ่น

ลักษณะการมีส่วนร่วม

(ไพรัช เตชะรินทร์, 2516, หน้า 91-95) ได้สรุปหลักการและแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้ว่า

1. ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชน เป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม
2. กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน
3. ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชน ปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมชุมชน
5. การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ
6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

(ปกรณ์ ปรียากร, 2547, หน้า 49- 64) ได้ให้แนวคิดว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมผลประโยชน์ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน
2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน
3. เป็นผู้ที่มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
4. เป็นผู้ที่ยืดหยุ่น และมีแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแนวทาง และจุดมุ่งหมายปลายทางโดยตัวของมันเอง ในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคนต่างมีจิตปรารถนา และเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการที่จะได้เข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงานที่เกื้อหนุนต่อการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตนจากค่านิยมการมีส่วนร่วม แสดงถึงความสอดคล้องของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่กล่าวถึง การสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และหาทุนได้เอง และจัดสรรหน้าที่ให้ อนุรักษ์ศิลป ประเพณี ความรู้ท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมที่ดี พิทักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติได้นั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกับภาครัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน และการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนรวมถึงลดการบุกรุกพื้นที่ป่าหรือลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม การวางแผนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การวางแผนจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง (Top-down planning) หรือการวางแผนจากส่วนกลาง กำหนดให้ส่วนท้องถิ่นหรือระดับล่างปฏิบัติ
2. การวางแผนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (Bottom-up Planning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สะท้อนความต้องการ และปัญหาท้องถิ่นโดยสอดคล้องกับแผนของส่วนกลาง แต่การวางแผนที่จะสมบูรณ์ และเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ควรเป็นแผนพัฒนาแบบ (Comprehensive Development Planning) หรือ เป็นการวางแผนแบบผสมผสาน (Integrative Planning) ซึ่งคำนึงถึงการประสานแนวทางการพัฒนาจากเบื้องบนกับเบื้องล่าง การประสานการพัฒนาระหว่างสาขาพัฒนา และประสานการพัฒนาระหว่างพื้นที่

แผนพัฒนาที่ดี นอกจากต้องมีการประสานด้านต่างๆ ในการวางแผนแล้วจะต้องมีความเหมาะสม (Appropriated plan) กับสภาพ ศักยภาพ ข้อจำกัด ปัญหา การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ

สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ปัญหา และความต้องการของประชาชน และสอดคล้องกับระบบและระเบียบการบริหารงานพัฒนาในปัจจุบันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น

(พยอม ธรรมบุตร, 2549, หน้า 45-48) ได้กำหนดบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมของการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นไว้ 4 ระดับ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมระดับการตัดสินใจ (Decision Making Level) ชุมชนท้องถิ่นควรมีโอกาสเข้าร่วมตัดสินใจ ก่อนเริ่มการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยชุมชนควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน ถ้ามีการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนควรมีการประชุมแล้วลงความเห็นร่วมกันในการตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควรพัฒนาการท่องเที่ยว แล้วถ้าจะพัฒนาควรพัฒนาไปในลักษณะใด

2. การมีส่วนร่วมระดับการวางแผน (Planning Level) ชุมชนควรร่วมกันวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เพราะชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรการร่วมวางแผนคือการร่วมรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ของการพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว (Implementation Level) ชุมชนควรเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม โฮสเทล ร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายสินค้า OTOP บริการนำเที่ยว บริการเช่ารถ เช่าเรือ ดำน้ำและการเดินป่า

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (Evaluation level) ชุมชนควรร่วมประเมินผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการปรับปรุงแผนพัฒนาให้ยั่งยืน และระยะยาว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในทั้ง 4 ระดับ ดังกล่าว ทำให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership) ของธุรกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ราณี อธิษัณกุล (2546, หน้า 38-46) กล่าวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง "แหล่งท่องเที่ยว แหล่งกิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นของอารยธรรมท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว" โดยแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองและมีความสวยงามตามธรรมชาติ ความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา และระบบป่าไม้ที่หลากหลายได้แก่ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ชายหาด เกาะแก่ง ปะการัง พรรณพืช และสัตว์ป่า เป็นต้น
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี เป็นที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ เช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภาษา การละเล่น ดนตรี กิจกรรม ประเพณี งานเทศกาล พิธีกรรม รวมถึงอัญมณีไมตรี การต้อนรับของคนในท้องถิ่นและการให้บริการต่างๆ
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนสถาน คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นหลักฐานทางโบราณคดีและศาสนาที่แสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เมืองโบราณ พระราชวัง พิพิธภัณฑสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ วัด มัสยิด สถานที่จาริกแสวงบุญ เป็นต้น
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างสถานที่ที่สามารถประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย โดยแบ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม เช่น สวนสัตว์ ปืด ศูนย์วิจัยทางการเกษตร สวนป่า สวนผลไม้ สวนสนุก สถานบันเทิงต่างๆ สถานที่เล่นกีฬาต่างๆ เป็นต้น

(จิราภรณ์ อัมพรพรวดี, 2548) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง

...สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และสร้างหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งนำมาใช้เพื่อการพักผ่อน เพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งยังมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพราะทรัพยากรท่องเที่ยวเปรียบเสมือนห้องเรียนธรรมชาติที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ ทั้งสร้างให้เกิดความรัก ความภูมิใจ ในทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

(สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2549) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ เช่น ถ้ำ ป่า เขา น้ำตก

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านศาสนา และด้านการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและกิจกรรม

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านงานประเพณี กีฬา การละเล่นสำคัญ รวมถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

5. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านหัตถกรรม สินค้าที่ระลึก

ซึ่งคล้ายกับแนวของคิด กอดเฟรย์และคลาร์ค (Godfrey and Clarke, 2000, pp. 64-71) ได้แบ่งประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรหลักคือมีอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยวสูง และทรัพยากรสนับสนุน คือ เป็นทรัพยากรที่ช่วยเสริมอำนาจในการดึงดูดทรัพยากรหลักอีกที่หนึ่ง โดยแบ่งชนิดทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ พืชพรรณ สัตว์ป่า ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ แม่น้ำ น้ำพุร้อน ทะเลสาบ น้ำตก ทะเล เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา มรดกทางวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรม อาหาร การแต่งกาย การละเล่นต่างๆ เพลงพื้นเมือง งานศิลปะ เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวทางด้านงานเทศกาล งานประเพณี งานมหกรรม การแข่งขัน กีฬา งานแสดงสินค้า การประชุมนานาชาติ

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ เช่น การล่องเรือ เดินป่า ขี่ช้าง บันจอร์ยาน พายคายัค เป็นต้น รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านค้าปลีก ร้านขายเครื่องกีฬา ร้านขายอุปกรณ์เดินป่า

5. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการบริการ เช่น การขนส่ง ที่พักโรงแรมการต้อนรับ การบริการอาหารเครื่องดื่ม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ธนาคาร โรงพยาบาล โทรศัพท์สาธารณะ ไปรษณีย์ เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม เทศกาล งานประเพณี กิจกรรม รวมถึงการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวมีอำนาจในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภูมิใจ และก่อให้เกิดการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ไม่เสื่อมสลายไป

ขั้นตอนการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

(สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2548, หน้า 77-79) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวสรุปได้ดังนี้

1. การทำความเข้าใจทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการแยกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรหลักที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการสนับสนุนทรัพยากรหลักเพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว อีกทั้งทำความเข้าใจกับชนิดทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้ง 5 ชนิดคือ

1.1 ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ

1.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา มรดกวัฒนธรรมชาติพันธุ์

1.3 ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ งานมหกรรม งานประเพณี การแข่งขันกีฬา การแสดงโชว์ต่างๆ และงานที่เกี่ยวกับการติดต่อทางธุรกิจ

1.4 ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก

1.5 ทรัพยากรบริการ ได้แก่ การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร บริการ

2. การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการเขียนรายการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และนำมาประเมินซึ่งการตั้งคำถามในการประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวมีดังต่อไปนี้ เช่น มีอะไรที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวชมบนพื้นที่ มีสิ่งดึงดูดรูปแบบใดบ้าง นักท่องเที่ยวต้องการได้รับบริการใดบ้าง มีกิจกรรมอะไรให้นักท่องเที่ยวทำระหว่างมาพัก บนพื้นที่ ถ้าต้องค้างคืนมีที่พักแรมแบบใดให้นักท่องเที่ยวบ้าง เป็นต้น

3. หลักการประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลักการดังต่อไปนี้

3.1 คุณภาพทรัพยากร โดยศึกษาจากโจทย์คำถามดังนี้ อะไรทำให้ทรัพยากรนี้เด่นกว่าหรือดีกว่าทรัพยากรอื่นในที่ต่างๆ และอะไรเป็นจุดอ่อน ตรงจุดไหนที่เสียหาย ทรัพยากรได้รับการดูแลรักษาดีหรือไม่ การบริการมีคุณภาพสม่ำเสมอหรือไม่ จะปรับปรุงทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างไร อะไรจะเป็นผลเสียหายของการพัฒนาต่อไป

3.2 ความโดดเด่นของทรัพยากร ว่าในพื้นที่มีสิ่งใดที่ทำให้ทรัพยากรมีความโดดเด่นและมีองค์ประกอบใดที่ทำให้แตกต่างกับทรัพยากรที่อื่นๆ อีกทั้งทรัพยากรดังกล่าวสะท้อนให้คิดถึงความภาคภูมิใจในสถานที่นั้นๆ ได้อย่างไร

3.3 อำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นมีบทบาทอะไรในกิจกรรมปัจจุบันของนักท่องเที่ยว โดยให้มีการวัดระดับการใช้ การประเมินการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างไร และจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวนี้มีเสน่ห์ดึงดูดมากขึ้นอย่างไร

3.4 ฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยทำการตรวจสอบว่าอะไรทำให้ทรัพยากรนั้นมีคุณค่าต่อแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาว่าในปัจจุบันการท่องเที่ยวประเภทใดเหมาะสมเป็นที่น่าพึงพอใจและถ้าจะให้มีความสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคตจะต้องเพิ่มความดึงดูดอย่างไร นอกจากนี้ทรัพยากรนั้นมีลักษณะอะไรที่จะเป็นปัญหา อุปสรรค ต่อการพัฒนาท่องเที่ยวในอนาคต เช่น มีการตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มขึ้นและอาจมีน้ำท่วมหรือแผ่นดินเลื่อนบนพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

4. การตั้งคำถามในการประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละชนิดดังนี้

4.1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ มีการตั้งคำถามว่าอะไรทำให้ทรัพยากรนี้โดดเด่นบนพื้นที่ สิ่งนั้นเป็นของที่มิทั่วไปในแหล่งอื่นไหม และสิ่งนั้นมีความสำคัญเพียงพอเพื่อดึงดูดในปัจจุบันหรือในอนาคตไหม

4.2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม มีการตั้งคำถามว่าอะไรทำให้สิ่งนี้โดดเด่น มีความรู้สึกดึงดูดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ วัฒนธรรมสังคมใหม่ มีน้ำหนักมากพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวไหม

4.3 รายการทรัพยากรเทศกาล งานประเพณี และเหตุการณ์สำคัญ โดยใช้คำถามว่าอะไรทำให้เหตุการณ์นั้นโดดเด่น สามารถดึงดูดผู้ที่ไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มาพร้อมใหม่ เหตุการณ์นั้นจะเสริมหรือเป็นคู่แข่งกับเหตุการณ์คล้ายๆ กันในท้องถิ่นที่อื่นๆ หรือไม่ และความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ขึ้นนั้นเป็นอย่างไร

4.4 รายการทรัพยากรกิจกรรม มีลักษณะการตั้งคำถามว่ากิจกรรมนั้นโดดเด่นอย่างไรในแหล่งท่องเที่ยวนั้น สามารถดึงดูดผู้ซึ่งไม่ใช่คนท้องถิ่นใหม่ กิจกรรมนั้นอยู่ในช่วงเวลาใด มีระดับกิจกรรมอยู่ในระดับใด

4.5 รายการทรัพยากรการบริการ โดยใช้คำถามดังนี้ใครใช้ทรัพยากรการบริการใช้เวลาใดบ้าง มีคนใช้กี่คน เพื่อจุดประสงค์อะไร ซึ่งแบ่งเป็นการเก็บข้อมูลทรัพยากรการบริการเป็นการต้อนรับ การบริการด้านที่พักแรม และการบริการด้านอาหาร การบริการข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

5. การเก็บข้อมูล โดยกำหนดแผนที่ทรัพยากรท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวมีวิธีการดังนี้

5.1 แสดงที่ตั้งทางกายภาพของทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรวัฒนธรรม

5.2 ที่จุดที่จะพบทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรม เมื่อกิจกรรมนั้นต้องใช้

ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรวัฒนธรรม

5.3 ที่จุดที่ตั้งทางกายภาพของบริการต่างๆ เช่นที่พักแรม ร้านอาหารและบริการที่สำคัญตลอดจนการบริการให้แก่นักท่องเที่ยวการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นจะทำให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยที่ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อประเมินดูว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวมีศักยภาพเพียงใดและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว

แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

ความหมายของอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

(วรรณภา วงษ์วานิช, 2539, หน้า 63-65) ให้ความหมายและกำหนดหลักการเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ขบวนการเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และกิจกรรมต่างๆ ให้คงความงดงาม และคงคุณค่าเป็นทรัพยากรของประเทศชาติสืบต่อไป พร้อมทั้งหาวิธีการให้ทรัพยากรท่องเที่ยวเหล่านั้นดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังท้องถิ่นของตน

การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ยังหมายรวมถึง การละเว้นการกระทำหรือการประพฤติปฏิบัติบางอย่างต่อแหล่งท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ละเว้นจากการทำลายป่าไม้ ตัดน้ำลำธาร น้ำตา ขีดเขียนตามผนังถ้ำหรือโขดหิน ทุบหรือทำลายหินงอกหินย้อยภายในถ้ำทิ้งขยะตลอดจนกระทำกรใดๆ อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายสภาพธรรมชาติให้เสื่อมโทรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นไม่เพียงแต่เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพเดิม มีความงดงาม คงความเป็นสมบัติและวัฒนธรรมของประเทศชาติเท่านั้น ยังก่อให้เกิดผลทางด้านเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นด้วย เพราะทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นจะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเยือน ก่อให้เกิดการสร้างงานและสร้างระบบเศรษฐกิจให้แก่ท้องถิ่นนั้นๆ เช่น บริการด้านที่พักอาศัย ร้านอาหารเครื่องดื่ม การค้าขายสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก ตลอดจนบริการรถนำเที่ยว เป็นต้น

พื้นฐานสำคัญของการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก คือทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นมรดกที่มีค่าของประเทศ โดยเฉพาะมรดกทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา หาดทราย น้ำตก ป่าไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะภูมิประเทศที่สวยงาม ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ได้ถูกใช้ไปในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศ โดยยังไม่มีแผนการจัดการที่ดี ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่มี

สภาพเสื่อมโทรม จำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้เพื่อประโยชน์ทางด้าน การท่องเที่ยวอันจะนำมาซึ่งรายได้สำคัญของประเทศ

แนวความคิดหลักในการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

คำว่า อนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้อย่างฉลาด ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด นานที่สุด และให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกันจากความหมายนี้จะได้แนวความคิดหลักในการอนุรักษ์ 3 ประการ คือ

1. การใช้อย่างฉลาด
2. การประหยัด
3. การใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

แนวความคิดของการอนุรักษ์จะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีหลักในการปฏิบัติดังนี้ คือ

1. การใช้อย่างฉลาด คือ การใช้ทรัพยากรแต่ละชนิดจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลดี ผลเสีย การขาดแคลน การหายาก หรือหาได้ง่าย
2. การประหยัด หมายถึง ทรัพยากรใดที่มีน้อยหรือหายากจะต้องพยายามรักษาไว้ให้นานที่สุด หรือใช้ทรัพยากรอย่างอื่นแทน
3. หาวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น
4. ดูแลรักษาทรัพยากรที่หายากและมีน้อยให้อยู่ในสภาพที่จะใช้ได้ยาวนาน และทำให้เพิ่มมากขึ้น เช่น สัตว์ป่า เป็นต้น
5. ทรัพยากรแต่ละชนิดมีความสัมพันธ์กัน การใช้ทรัพยากรอย่างหนึ่งจะต้องคำนึงถึงทรัพยากรอีกอย่างหนึ่งที่สัมพันธ์กัน เพราะอาจจะมีผลกระทบต่อกันหรือก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การทำลายป่าไม้ ทำให้เกิดอุทกภัย หรือสัตว์ป่าสูญพันธุ์ เป็นต้น
6. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก นอกจากเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้ว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติยังเป็นผลทางจิตใจด้วย เช่น การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น ถ้าขาดการจัดการที่ดีจะมีผลทำให้ทรัพยากรนั้นมีสภาพเสื่อมโทรม เช่น การทำลายป่าไม้ส่งผลกระทบต่อดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ขาดแหล่งต้นน้ำลำธารและเกิดน้ำท่วม เหตุการณ์เหล่านี้จะแก้ไขได้โดยการอนุรักษ์ป่าไม้ไว้ในรูปของอุทยานแห่งชาติ วนอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ปัจจุบันพื้นที่อุทยานแห่งชาติและวนอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีนักท่องเที่ยวไปพักผ่อนมาก ก่อให้เกิดรายได้โดยตรงต่อกองทุนอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนจรรยาบรรณการให้บริการรูปแบบต่างๆ ในบริเวณแหล่ง

ท่องเที่ยว ปริมาณนักท่องเที่ยว ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ (Carrying capacity) ของอุทยานแห่งชาติ และวนอุทยานแห่งชาติที่เป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร จึงมีความจำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวด้วยวิธีการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อการประสานประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีแนวคิดหลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยว 2 ประการ คือ

1. การให้บริการและอำนวยความสะดวก ตลอดจนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
2. การรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้คงอยู่ต่อไป

ความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ (Carrying capacity)

ในการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขีดความสามารถที่จะได้รับของพื้นที่ (Carrying capacity) มี 3 ประการ คือ

1. ความสามารถที่จะรับได้ในเชิงกายภาพ (Physical Carrying capacity) หมายถึง สภาพหรือลักษณะของพื้นที่จะเอื้ออำนวยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว
2. ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม (Social Carrying capacity) หมายถึง สภาพหรือลักษณะของพื้นที่จะเอื้ออำนวยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถที่จะอำนวยความสะดวกต่างๆ ของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อนักท่องเที่ยว หรือความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้บริการแก่ผู้มาเที่ยวได้สูงสุด โดยปกติสถานที่ท่องเที่ยวประเภทชายหาด จะมีความสามารถที่จะรับนักท่องเที่ยวได้สูงสุดกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ
3. ความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา (Ecological Carrying capacity) หมายถึง ความสามารถของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานที่นั้นและในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นในการรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว

ทั้งนี้พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีวิธีการและเทคนิคของการจัดการต่างกัน โดยคำนึงถึงความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ โดยมีวิธีการดังนี้

การกระจายจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวไปรวมกันในที่ใดที่หนึ่งของพื้นที่ จะช่วยลดผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรพื้นที่นั้น ซึ่งอาจทำได้โดย

1. การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยว เป็นเขตย่อยๆ เช่น บริเวณชมทิวทัศน์ แหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่า เป็นต้น
2. เก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว

การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น การสร้างถนนเพื่อเชื่อมโยงจุดสำคัญในพื้นที่อุทยานและวนอุทยานต้องไม่ทำให้ภูมิทัศน์ของบริเวณนั้นๆ เสียไป

การจัดกิจกรรมเสริมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความเพลิดเพลินและพึงพอใจ และให้ความรู้ความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติ อันจะนำไปสู่ความหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ กิจกรรมต่างๆ มีดังนี้

1. การออกไปบรรยายนอกสถานที่
2. จัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
3. จัดนิทรรศการประเภทต่างๆ
4. การนำนักท่องเที่ยวไปตามจุดต่างๆ พร้อมทั้งบรรยายประกอบ
5. การจัดทำทางเท้า พร้อมทั้งแผ่นป้ายบรรยายหรือเอกสารแนะนำ
6. ฉายภาพสไลด์และคำบรรยาย
7. จัดทำเครื่องหมายและคำเตือนต่างๆ

นอกจากนี้อาจกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ ภูมิข้อบังคับ ตลอดจนมีการตรวจตราพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและออกกฎหมายลงโทษผู้ละเมิดกฎหมายข้อบังคับต่างๆ เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ด้วย

ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติความเป็นมา

มีการสันนิษฐานเกี่ยวกับจังหวัดเพชรบูรณ์ว่า เพชรบูรณ์เป็นเมืองโบราณที่สร้างมา 2 ยุค แต่สร้างซ้ำที่เดียวกัน หลักฐานที่สำคัญปรากฏร่องรอยเหลืออยู่คือ วัดมหาธาตุและโบราณสถาน เหตุที่สร้างนั้นสันนิษฐานว่าเพื่อสำหรับป้องกันศัตรูฝ่ายเหนือจากการพบลานทองจารึกที่วัดมหาธาตุอ่านแล้วได้ความว่าแต่เดิมเมืองเพชรบูรณ์มีชื่อว่า “เพชรบุรี” หรือ “พีชปุระ” หมายถึงเมืองแห่งพีชพันธุ์ธัญญาหาร นอกจากนี้ยังพบ เมืองเก่าชื่อ “เมืองศรีเทพ” และหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ที่พบในเมืองศรีเทพให้เชื่อว่าเมือง เพชรบูรณ์อายุไม่ต่ำกว่า 1,000 ปีและเป็นเมืองที่ขอมสร้างขึ้นในเวลาใกล้เคียงกับเมืองพิมาย และเมืองจันทบุรีเพื่อเป็นจุดเผยแพร่วัฒนธรรมของขอมในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลพิจารณาเห็นว่า สถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้นทำให้กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงอาจได้รับอันตรายจากศัตรูได้ จึงควรโยกย้ายไปอยู่ในที่ปลอดภัยและควรแยกศูนย์ราชการออกจากศูนย์การค้า ซึ่งได้พิจารณาเห็นว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีชัยภูมิเหมาะสมเพราะมีภูเขาล้อมรอบและมีทางออกทางเดียว ศัตรูรุกรานได้

ยาก รัฐบาลจึงได้ยกร่างพระราชกำหนดสร้างนครบาลเพชรบูรณ์ขึ้น หน่วยงานราชการจาก ส่วนกลางก็ย้าย มาจัดตั้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่ให้ความเห็นชอบ ดังนั้นเมื่อ สงครามโลกยุติลง หน่วยงานราชการจากส่วนกลางก็ย้ายกลับกรุงเทพตามเดิม

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่าง ตรงระหว่างภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก ส่วนที่กว้างที่สุดจากด้าน ตะวันออกถึงด้านตะวันตก กว้างประมาณ 566 กิโลเมตร ส่วนที่ยาว ที่สุดจากด้านเหนือสุดถึงด้าน ใต้สุดยาวประมาณ 296 กิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 144 เมตร และอยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร 346 กิโลเมตรตามทางหลวง หมายเลข 21 และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัด ไกล่เคียงดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเลย
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดลพบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และขอนแก่น
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์

มีเนื้อที่ประมาณ 12,668,416 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7.9 ล้านไร่ อำเภอเมือง เพชรบูรณ์ มีเนื้อที่มากที่สุด ประมาณ 2,281,000 ตารางกิโลเมตร และอำเภอป่าสักมีเนื้อที่ น้อยที่สุด ประมาณ 489,800 ตารางกิโลเมตร จังหวัดเพชรบูรณ์แบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 16 เทศบาล คือ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก อำเภอเขาค้อ อำเภอหล่มเก่า อำเภอน้ำหนาว อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ อำเภอหนองไผ่และ อำเภอหนองไผ่

สถานที่ท่องเที่ยว

อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเภท สถานที่ประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

1. **เสากลางเมืองเพชรบูรณ์ (ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง)** เป็นเมืองวัฒนธรรมแบบ ทวารวดี และขอม สันนิษฐานว่ามีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11-12 ลงมาถึงพุทธศตวรรษที่ 17-18 เสากลางเมืองเพชรบูรณ์ จึงถือว่าเป็นเสากลางเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ประดิษฐานอยู่ที่ ศาลเทพารักษ์หลักเมือง บริเวณใจกลางเมืองเพชรบูรณ์ ใกล้กับศาลากลางจังหวัดเพชรบูรณ์ ประมาณ 200 เมตร

2. **วัดมหาธาตุ** มีพระเจดีย์ ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แบบสุโขทัย สูง ประมาณ 4 วาเศษ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่า วัดนี้คงสร้างมา ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เมื่อปี พ.ศ. 2510 ทางกรมศิลปากรได้บูรณะพระเจดีย์องค์นี้ ได้ขุดพบลานทองจารึกใน พระเจดีย์องค์ใหญ่

หลังพระอุโบสถ และได้นำ โบราณวัตถุที่บรรจุเจดีย์นั้นขึ้นมาด้วย มีสิ่งหนึ่งที่ได้มาพร้อมกับพระเครื่อง พระบูชา เป็นรูปช้าง รูปหมู ในท้องหมามีลานทองคำลิกอยู่ 3 แผ่น มีข้อความตามจารึกว่า "พระเจ้าเพชรบุรีเป็นลูกพระญาอนรทรงประดิษฐาแล" เขียน เป็นคำปัจจุบันได้ "พระเจ้าเพชรบุรีเป็นลูกพระยาอันรทรงประดิษฐาไว้" จึงทำให้เราทราบว่าเป็น "เพชรบูรณ์" แต่เดิมนั้นเป็น "เพชรบุรี"

3. **วัดไตรภูมิ** เป็นวัดเก่าแก่ และเป็นที่ ประดิษฐานพระพุทธรูปมหาธรรมราชา พระพุทธรูปคู่บ้าน คู่เมือง ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พระพุทธรูปมหา ธรรมราชาเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยลพบุรี ชาวบ้านพบในแม่น้ำป่าสักที่หน้าวัด จึงได้อัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดไตรภูมิ อีกทั้งวัดนี้ยังเป็นสถานที่จัดประเพณีอุ้มพระดำน้ำอีกด้วย

4. **อ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง** เป็นอ่างเก็บน้ำที่มีทัศนียภาพสวยงาม เงียบสงบ เย็นสบาย เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ และอนุญาตให้นักท่องเที่ยวตกปลาได้ นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารตามสั่งบริการนักท่องเที่ยวหลายร้าน อาหารที่น่าสนใจ กุ้งเต้น ปลาเผาชนิดต่างๆ

5. **อ่างเก็บน้ำห้วยเฉลียงลับ** เป็นอ่างเก็บน้ำที่มีทัศนียภาพสวยงาม เงียบสงบ เย็นสบาย เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ และอนุญาตให้นักท่องเที่ยวตกปลาได้ นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารตามสั่งบริการนักท่องเที่ยว อ่างเก็บน้ำเฉลียงลับ เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทาน แนวสันเขื่อนยาวประมาณ 2 กิโลเมตร สร้างกั้นลำห้วยเฉลียงลับ ในเขต ตำบลเฉลียงลับ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อยู่ห่างจากทางขึ้นน้ำตกตาดหมอกประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นอ่างเก็บน้ำที่อยู่บนที่สูง มีสัตว์น้ำมากมาย เหมาะสำหรับเป็นที่ตกปลา พักผ่อน ออกกำลังกายในช่วงเย็นๆ

6. **อุทยานแห่งชาติตาดหมอก** สังกัดหน่วยงานส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลนาป่า อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ พื้นที่มีพรรณไม้ และสัตว์ป่าหลากหลายชนิด และยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำชี โดยได้ทำการสำรวจเพื่อจัดเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อกลางปี พ.ศ. 2532 และได้รับประกาศจัดตั้งเป็น อุทยานแห่งชาติ โดยทั่วไปแล้วลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาชั้นสลับซับซ้อน สภาพป่าส่วนใหญ่จะเป็นป่าดงดิบ ขึ้นปกคลุมบริเวณยอดเขา ทำให้เกิดเป็นแหล่งน้ำ เช่น น้ำตกตาดหมอก น้ำตกสองนาง ลำด้วยบง

อำเภอหล่มสัก สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอหล่มสักเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเภทสถานที่ประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. **ศาลหลักเมืองนครบาลเพชรบูรณ์** หลักเมืองนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2487 สมัยที่รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกำหนด ระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ พ.ศ.2487 เป็นหลักเมืองที่ทำด้วยซีเมนต์ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้เป็นประธานกระทำพิธีฝัง

เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2487 ซึ่งปัจจุบันหลักฐานที่แสดงว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นประธานกระทำพิธีฝังหลักเมืองก็ยังมีอยู่ที่ศาลหลักเมือง โดยมีภาพถ่ายของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ขณะที่กำลังจะทำพิธีฝังหลักเมือง และมีข้อความเขียนบรรยาย บอกไว้ว่า "จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้เป็นประธาน กระทำพิธีฝัง เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2487" ปัจจุบันหลักเมืองนี้ได้สร้างเป็นศาลหลักเมืองนครบาลเพชรบูรณ์

2. **อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง** ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกพ่อขุนผาเมือง (สี่แยกหล่มสัก) บ้านน้ำซุน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอหล่มสัก ประมาณ 3 กิโลเมตร พระรูปทำด้วยโลหะ ประดิษฐานในอิริยาบถยืน พระหัตถ์ขวาทรงดาบปักดิน พระหัตถ์ซ้ายชี้ลงพื้น เป็นที่เคารพสักการะ ของชาวเพชรบูรณ์ และผู้ที่เดินทางผ่านไปมา ในเส้นทางดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

3. **ถ้ำฤๅษีสัมบัติ** ถ้ำนี้มีรูปปั้นฤๅษี จึงได้ชื่อว่า ถ้ำฤๅษี ถ้ำนี้จึงมีความน่าสนใจในเชิงประวัติศาสตร์ เพราะในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สั่งให้เคลื่อนย้ายทองคำแท่ง จำนวนมาก จากกระทรวงการคลัง กรุงเทพฯ นำมาเก็บซ่อนไว้ที่นี้ ลักษณะของถ้ำเป็นถ้ำเขาหินปูน บริเวณทางเข้ามีบันไดพญานาคขนาดทั้งสองข้าง นอกถ้ำมีซากบ่อมป็นใหญ่ตั้งอยู่ในดงไม้ เพื่อป้องกันทรัพย์สินสมบัติที่ย้ายมาจากกระทรวงการคลัง ภายในถ้ำมีไฟฟ้า สว่างพอที่จะเห็นร่องรอย

อำเภอเขาค้อ สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเภทสถานที่ประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

1. **พระตำหนักเขาค้อ** พระตำหนักเขาค้อ เป็นจุดสูงสุดของเขาค้อ สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,050 เมตร เมื่อยืนอยู่บริเวณพระตำหนัก จะมองเห็นทัศนียภาพสวยงามมาก เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ มาทรงทำการเปิดอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ ได้ทรงปรารภว่า บริเวณเขาค้อ มีพื้นที่สวยงาม น่าจะจัดทำโครงการ อะไรสักอย่างหนึ่งเพื่ออนุรักษ์ป่า ดังนั้นพระตำหนักเขาค้อ จึงได้ สร้างขึ้น เมื่อเดือน กรกฎาคม 2527 จากความร่วมมือของหลายๆ ฝ่าย เพื่อนำขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายแด่ องค์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับใช้ประทับแรมในโอกาส ที่พระองค์ท่านเสด็จฯ มาทรงเยี่ยม งานในโครงการพระราชดำริ และทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ และจังหวัดใกล้เคียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ มาทรงทำพิธีเปิดพระตำหนักเขาค้อ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2528

2. **พระบรมสารีริกธาตุเขาค้อ** เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่ยอดเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ ที่ได้ัญเชิญมาจาก ประเทศศรีลังกา เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2536 สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวโรกาส ทรงครองราชย์ 50 ปี และเป็นที่สักการะบูชาของพุทธศาสนิกชน ตลอดจนนักท่องเที่ยว ในวันสำคัญทางศาสนา จะมี

ประชาชน และนักท่องเที่ยวร่วมกัน ประกอบพิธี ทางศาสนาเป็นประจำ เช่น พิธีเวียนเทียน มีหลวงพ่อบุญรอดแห่งวัดอัมพวัน จังหวัดฉะเชิงเทรา และหลวงพ่อบุญรอดแห่งวัดอัมพวัน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีหลวงพ่อบุญรอดแห่งวัดอัมพวัน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประดิษฐานใกล้กับเจดีย์ ตั้งอยู่ที่บ้านกอนเียน หมู่ที่ 4 ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ

3. **หอสุมุดนานาชาติเขาค้อ** มีพื้นที่ประมาณ 10 ไร่ เป็นหอสุมุดขนาดใหญ่ ออกแบบอย่างสวยงาม เป็นรูปเพชรคว่ำ สร้างด้วย กระจกสะท้อนแสง ด้านหน้าจัดทำเป็นส่วน ดอกไม้ นานาพันธ์ ส่วนมากเป็นไม้เมืองหนาว ออกดอกสวยงาม มีพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อันเชิญมาจาก ประเทศศรีลังกา และมีหลวงพ่อบุญรอดแห่งวัดอัมพวัน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประดิษฐาน บริเวณหอสุมุดนานาชาติเขาค้อ ภายในแบ่งหอสุมุดแบ่งพื้นที่บริการเป็น 3 ส่วน

4. **เนินมหัศจรรย์** มีลักษณะเป็นทางขึ้นเนินเมื่อ จอดรถดับเครื่อง และปล่อยเกียร์ว่างรถจะไหลขึ้นเนินสูงอย่างน่าอัศจรรย์ ไปเองประมาณ 10 เมตร และจากการพิสูจน์ปรากฏการณ์ดังกล่าว เกิดจากภาพลวงตา เนื่องจากวัดระดับ ความสูงของเนินจะมี ระดับต่ำกว่า ช่วงที่เป็นทางขึ้นเนิน ดังนั้นรถจึงถอยหลังตามแรงโน้มถ่วงของโลก

5. **พิพิธภัณฑ์อาวุธ (ฐานอิทธิ)** พิพิธภัณฑ์อาวุธ (ฐานอิทธิ) ตั้งชื่อตาม พันเอก อิทธิ สิมารักษ์ ผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้ยึดพื้นที่เขาค้อคืนจาก ผกค.ในปี พ.ศ.2524 บริเวณนี้เคยเป็นฐานปืนใหญ่ ยิงสนับสนุนการสู้รบ ปัจจุบันจัดให้ เป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง มีอาวุธยุทโธปกรณ์ ที่ใช้ในการสู้รบตั้งอยู่มากมาย เช่น เครื่องบินขับไล่ เอฟ 5 รถสายพานลำเลียงพล ปืนใหญ่ ปืนใหญ่ ภายในอาคารมีห้องบรรยายสรุปเกี่ยวกับเหตุการณ์ ในยุทธภูมิลือดเขาค้อ มีห้องจัดนิทรรศการ เกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ เสื้อผ้า อาวุธของคอมมิวนิสต์ ส่วนด้านนอกอาคารยังมีฐานอาวุธ จัดแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ เช่น ซากปืนใหญ่ รถถัง รถแทรกเตอร์ บังเกอร์หลบภัย แต่ละจุดมีป้ายประวัติพร้อมคำอธิบายประกอบ

6. **อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ** อนุสรณ์สถานแห่งนี้ พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก ผู้อำนวยการป้องกันกการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป ได้มาทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อ วันที่ 17 กันยายน 2526 โดยสร้างขึ้นด้วยเงินบริจาค ของประชาชนและข้าราชการทุกฝ่าย และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ ได้เสด็จฯ มาเป็นองค์ประธานประกอบ เปิดอนุสรณ์แห่งนี้ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2527 เพื่เตือนใจคนไทยทั้งชาติว่า "ยามใดที่คนไทยขัดแย้งกัน จะต้องมี การสูญเสียอย่างผู้กล้าหาญ 1,171 ชีวิต ที่จารึกไว้กับองค์อนุสรณ์ จงอย่าให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก" ทางจังหวัด เพชรบูรณ์ ได้กำหนดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ของทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ให้เป็นวันสมโภช อนุสรณ์สถาน ผู้เสียสละเขาค้อแห่งนี้

ด้านตรงข้ามเป็นฐานกรุงเทพ เป็นเนินเตี้ยๆ มีหลุมหลบภัย มีฐานยิงปืนใหญ่สนับสนุนการสู้รบกับ ผกค. ในอดีตเป็นฐานแห่งแรกที่ทหารไทยยึดคืนมาได้จาก ผกค. และเป็นจุดวางแผนในการ ปฏิบัติงานวางแผนในการสู้รบ เมื่อยืนอยู่ที่ฐานกรุงเทพ สามารถมองเห็นเส้นทางคดเคี้ยว

7. พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก ที่ยอดเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จาก ประเทศศรีลังกา ที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่ง กระทรวงกลาโหม พร้อมด้วยส่วนราชการ พลเรือน และประชาชนชาวไทย ได้ร่วมจัดสร้างน้อมเกล้า ถวาย เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในปี พ.ศ.2539 และเฉลิมพระเกียรติเนื่องใน วโรกาสมหามงคล เฉลิมพระชนพรรษา 6 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนิน และทรงประกอบพิธีเปิด เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2543 พระ บรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก ออกแบบ ให้มีเอกลักษณ์ ศิลปะพุทธสถานทางภาคเหนือ และเป็นส ถาปัตยกรรม สมัยสุโขทัย และรัตนโกสินทร์ ประยุกต์ ที่ผนังของฐานด้านล่าง เป็นแบบย่อมุมไม้สิบ สอง ซึ่งมีการใช้ตั้งแต่สมัยอยุธยา ฐานชั้นบน มีผนังเป็น 8 เหลี่ยม เป็นลักษณะที่มีการใช้ตั้งแต่ สมัยทวารวดี บริเวณเหนือซุ้มคูหา ตอนบนของ องค์เจดีย์ เบื้องหลังบัวรับองค์ รั้วทรงกลม แบบ สมัย อยุธยา ถัดขึ้นไปตอนบนเป็นบัลลังค์รับบัวกลุ่ม 5 ชั้น ทางคติมีความหมายถึงพระเจ้า 5 พระองค์

8. น้ำตกศรีดิษฐ์ เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีน้ำไหลตลอดปี เป็นน้ำตกชั้นเดียว สายน้ำ ไหลผ่านหน้าผาหินกว้าง มองเห็นคล้ายม่านน้ำ ตกลงสู่เบื้องล่างกระทบหินน้ำกระเซ็นสวยงาม ในช่วงฤดูฝนน้ำจะมีปริมาณมาก ในฤดูร้อนน้ำจะไหลเฉื่อยๆแต่ไม่แห้งขอด มีลานกว้าง สำหรับเล่น น้ำ บริเวณใกล้ๆ น้ำตกมาเล็กน้อยมีบ้านที่ทำด้วยไม้ไผ่ที่ใช้เป็นศูนย์ปฏิบัติการของ ผกค. และครก กระเดื่องตำข้าว โดยใช้พลังน้ำ อยู่บริเวณเชิงสะพานไม้ ทางเดินเข้าน้ำตก ซึ่งเมื่อก่อนพวก ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เคยใช้ตำข้าวมาก่อน อาศัยพลังน้ำช่วยผลักดันให้กังหันไม่หมุน ทำให้สากไม้ กระดก และเสียงน้ำตกจะช่วยกลบเสียงครกตำข้าวได้เป็นอย่างดี

9. อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง (หนองแม่นา) สภาพภูมิประเทศทั่วไป มี ลักษณะเป็นภูเขาคล้ายหลังเต่าสูงๆ ทางด้านตะวันตกเป็นเทือกเขา หินปูนทอดเป็นแนวยาวเหนือ ใต้ ตอนกลาง ประกอบด้วยเทือกเขาสูงหลายแห่ง มีจุดสูงสุด คือบริเวณเขาแค สูงจาก ระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,028 เมตร อันเป็น ต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น ห้วยเข็กใหญ่ ห้วยเข็กน้อย ลำน้ำทุ้ม คลองชมพู และคลองวังทอง มีสภาพธรรมชาติ ทิวทัศน์ และเอกลักษณ์ ทาง ธรรมชาติ ที่สวยงามอันเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ แบบสะวันนาสลับป่าสน และป่าดิบชื้น ที่สมบูรณ์ ที่สุดอีกแห่งของประเทศไทย

10. **แก่งบางระจัน หนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์** กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นั่งเรือพายเที่ยวชมแก่งกะพูนน้ำจืด ที่แก่งบางระจัน บ้านหนองแม่เฒ่า เขาค้อ เพิ่งเริ่มต้นได้ไม่กี่ปี แต่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นเปิดตัวให้ได้ยลโฉมเจ้าแก่งกะพูนน้ำจืด สัตว์น้ำที่หายากมากพันธุ์หนึ่งของโลก และปรากฏโฉมอยู่ในที่แห่งเท่านั้น นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมแก่งกะพูนและมีเสื้อกันหนาวพันธุ์ ได้ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ เพราะแก่งกะพูนเริ่มปรากฏโฉมให้เห็นกันแล้ว และจะค่อยๆ โตขึ้นเรื่อยๆ และเยอะที่สุดในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน

ธรรมชาติ ของแก่งกะพูนคืออาศัยอยู่ในทะเล ถือเป็นสัตว์น้ำเค็ม ส่วนที่พบที่หนองแม่นานั้นตาม ทฤษฎีทางธรณีวิทยามีข้อสมมติฐานว่า พบแก่งกะพูนมาตั้ง แต่ยุคพรีแคมเบรียน ยุคนั้นโลกยังเป็น Water world หลักฐานทางธรณีวิทยาจังหวัดเพชรบูรณ์พบว่าแผ่นดินยกตัวขึ้นมาจากทะเลในสมัย ไตรแอสสิกตอนปลาย มีหลักฐานการค้นพบรอยตีนบรรพบุรุษไดโนเสาร์ที่หน้าผาหิน บริเวณบ้านนาพอสอง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อนำมาประกอบกับการวิจัย แก่งกะพูนน้ำจืด เป็นไปได้ว่าแก่งกะพูนที่อยู่ในสภาพโพลีป ติดขึ้นมาจากแผ่นดินที่ยกตัวสูงขึ้นจากทะเล และน้ำทะเลกลายเป็นน้ำจืด แก่งกะพูนจึงเกิดการปรับตัววิวัฒนาการมาเป็นแก่งกะพูนน้ำจืด

แก่งกะพูนน้ำจืดในประเทศไทย 2 สายพันธุ์ คือ *Craspedacusta Sinensis* แก่งกะพูนน้ำจืดสายน้ำนิ่ง พบได้แถบลุ่มน้ำโขง เช่น น่าน เลย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และ *Craspedacusta sowerbyi* แก่งกะพูนสายน้ำไหล พบได้ที่เพชรบูรณ์แห่งเดียวในขณะนี้ และเป็นแห่งที่สองของโลกที่พบแก่งกะพูนน้ำจืดปรากฏตัวอยู่บนภูเขาสูง แห่งแรกอยู่ที่เทือกเขาแอปปาลาเชียนในสหรัฐอเมริกา อาหารของแก่งกะพูนคือแพลงค์ตอนสัตว์ จะปรากฏตัวในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ของทุกปี โดยมีสภาพธรรมชาติเป็นผู้กำหนดแหล่ง ที่พบแก่งกะพูนน้ำจืดบนเขาค้อ คือแก่งบางระจัน เป็นส่วนหนึ่งของลำน้ำเข็ก อยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ด้านที่เข้าจากทางเขาค้อ ต.หนองแม่เฒ่า อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ ความสำคัญของแก่งบางระจันคือความสวยงามของกระแสน้ำในช่วงฤดูฝน และฤดูหนาว ที่มีกระแสน้ำไหลแรงตลอดเส้นทางชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้เข้าไปพักผ่อนเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน ขณะที่ในฤดูแล้ง กระแสน้ำแทบไม่มีการไหลตึง ซึ่งกลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของที่นี่ เพราะเป็นช่วงที่แก่งกะพูนน้ำจืด ปรากฏกาย

แนวความคิดในการเปิดให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมนำนักท่องเที่ยวเข้าชมแก่งกะพูนน้ำจืด เป็นแนวความคิดในเชิงอนุรักษ์และสร้างสรรค์ เพื่อให้ชาวบ้านซึ่งรู้ข้อมูลในท้องถิ่นดีที่สุด ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ ตอบคำถาม และพาเที่ยว มีทั้งโปรแกรมในการเดินทางค้างแรมในป่า และการพาย

เรือเพื่อชมแมงกะพรุนเท่านั้น เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเรียนรู้ธรรมชาติร่วมไปกับ การ ทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งนอกจากการล่องเรือชมแมงกะพรุนแล้ว ยังสามารถชมพืชพันธุ์ และสัตว์นานาชนิด ที่เป็นพืชและสัตว์ประจำท้องถิ่น เช่น หอยก้นดัด ปลาประจำท้องถิ่น ฝีเสื้อที่หายากหลายชนิด เช่น ฝีเสื้อหางติ่งปารีส ฝีเสื้อเหลืองหนามใหญ่ โคนปีกดำ และฝีเสื้อหางแหลม เป็นต้น

อำเภอnáหนาว สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

1. **อุทยานน้ำหนาว** ป่าน้ำหนาวเป็นเขตกั้นระหว่างภาคอีสานและภาคเหนือสภาพพื้นที่ทั่วไป เป็นเทือกเขาสูงทอดยาวผ่านจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะภูผาจิต ภูกลุ่มข้าว และเทือกเขาโดยรอบประกอบขึ้นเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ต้นกำเนิดของลำธารสายยาว เช่น แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำพอง แม่น้ำเลย ห้วยขอนแก่น ห้วย น้ำเชิญ ซึ่งไหลลงสู่เขื่อนอุบลรัตน์ และเขื่อนจุฬาภรณ์ โดยทั่วไปอากาศหนาวเย็นในตอนดึกและตอนเช้า ส่วนใหญ่ตอนกลางวันอากาศเย็นสบาย จึงกล่าวได้ว่า อุทยานแห่งชาติน้ำหนาวมีอากาศหนาวเย็นตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25 องศาเซลเซียส ในฤดูฝนจะมีฝนตกชุกระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม ส่วนใหญ่ฤดูหนาว อากาศหนาวเย็นมาก จนบางครั้งน้ำค้างจะกลายเป็นเกล็ดน้ำแข็ง อากาศจะหนาวเย็นที่สุดในเดือนธันวาคมและมกราคม ซึ่งในบางปีอุณหภูมิจะลดต่ำถึงศูนย์องศาเซลเซียส

อำเภอศรีเทพ สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. **อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ** ชื่อเมืองศรีเทพปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในเอกสารนิทานโบราณคดีโดยมีข้อมูล ว่าสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จตรวจราชการมณฑลเพชรบูรณ์เมื่อ พ.ศ.2447 ทรงตั้งพระทัยสืบหาโดยที่เคยพบชื่อเมืองศรีเทพในทำเนียบเก่าบอกรายชื่อหัวเมือง และในสมุดคำเล่มหนึ่งว่ามีเส้นทางหนึ่งไปยังสระบุรีเมืองชัยบาดาล เมืองศรีเทพ และเมืองเพชรบูรณ์ ทรงตั้งสมมุติฐานว่า เมืองศรีเทพคงอยู่ในลุ่มแม่น้ำป่าสัก ระหว่าง เมืองชัยบาดาลกับเมืองเพชรบูรณ์และ พบว่าในป่าแดงใกล้เมืองวิเชียรบุรี มีเมืองโบราณ ขนาดใหญ่แห่งหนึ่งชื่อเมือง อภัยสาส์ซึ่งเป็นชื่อที่พระอู่ดงค์ และชาวบ้านเรียกขานกันตาม ตำนานนิทานพื้นบ้านเมื่อเสด็จมาสำรวจ เมืองอภัยสาส์ได้พบโบราณวัตถุโบราณสถานต่างๆ มากมายได้สันนิษฐานว่าเมืองโบราณแห่งนี้คงจะเป็นเมืองเดียวกับ เมืองศรีเทพ ที่ปรากฏชื่อ อยู่ในเอกสาร นับได้ว่า สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียกชื่อเมืองแห่งนี้ว่า เมืองศรีเทพเป็นพระองค์แรก และมีการเรียกขานชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน เมืองศรีเทพ สร้างขึ้นในสมัยยุคขอมเรืองอำนาจ ซึ่งคาดว่ามิใช่มีอายุไม่ต่ำกว่า 1,000 ปี โดยดูจากหลักฐาน ทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัว และมีความเจริญสูงสุดทางด้านสถาปัตยกรรม และ

ศิลปกรรม ซึ่งสันนิษฐานว่า จะอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 ถึง 18 เป็นดินแดนแห่งตำนานที่เคยเป็นมหานคร ที่เจริญรุ่งเรือง มาก่อนเช่นเดียวกับเมืองที่ ดงศรีมหาโพธิ์ ในจังหวัดปราจีนบุรีมีอายุมากกว่า 1,000 ปี มีเนื้อที่ 2,889 ไร่ คาดว่าจะมีคนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ อาศัยอยู่ก่อนแล้ว มีการพัฒนาต่อเนื่องขึ้นมาเรื่อยๆ จนกระทั่งจะเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น และ กลายเป็นเมืองศรีเทพ ที่มีการรับทั้งศาสนาพุทธและฮินดูเข้ามาในช่วงต่างๆ

เทศกาลประเพณี

1. **ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ** จัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ไทย ชาวเมืองเพชรบูรณ์จะแห่พระพุทธรูปมหาธรรมราชา ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองไปรอบเมืองจนถึงบริเวณหน้าวัดไตรภูมิ จากนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนของชาวเพชรบูรณ์ จะเป็นผู้อุ้มพระพุทธรูปมหาธรรมราชาลงดำน้ำทั้ง 4 ทิศ ซึ่งถือว่าเป็นสิริมงคลแก่จังหวัด พิธีอุ้มพระดำน้ำจะทำในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี

2. **งานมะขามหวานและงานกาชาด** กำหนดจัดงานในช่วงปลายเดือนมกราคมของทุกปี ภายในงานจะมีการประกวดมะขามหวาน การแสดงทางวัฒนธรรมและการละเล่นต่าง ๆ มากมาย

3. **เทศกาลเส็งกลอง ล่องโคมไฟ ไหว้พ่อขุนผาเมือง** เป็นประเพณีท้องถิ่นของอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงประกอบไปด้วยกิจกรรมการเส็งกลอง คือการแข่งขันตีกลองยาว และตีกลองสองหน้าว่ากลองลูกใดจะมีเสียงไพเราะกว่ากัน ซึ่ง “การเส็งกลอง” เป็นการละเล่นที่นิยมมาตั้งแต่ในอดีตของชาวเพชรบูรณ์ สำหรับการเล่นโคมไฟนั้น หมายถึงการล่องโคมไฟ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการบูชาเทพธิดาบนสวรรค์ มักนิยมล่องโคมไฟกันในช่วงวันออกพรรษาการจัดกิจกรรมเส็งกลอง ล่องโคมไฟ ไหว้พ่อขุนผาเมือง จะจัดในช่วงระหว่างวันที่ 29 ธันวาคม ถึงวันที่ 2 มกราคม ของทุกปี โดยมีกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น พิธีเปิดงานอันยิ่งใหญ่ตระการตา นิทรรศการและงานออกร้านภาครัฐ และที่สำคัญพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณพ่อขุนผาเมือง เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเกียรติคุณของพ่อขุนผาเมือง

4. **งานบวงสรวงเจ้าพ่อศรี** จะจัดในวัน 7-8 กุมภาพันธ์ ของทุกปี ศาลเจ้าพ่อศรีเทพ อ. ศรีเทพ ศาลเจ้าพ่อศรีเทพอยู่ในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ นับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญของชาวอำเภอศรีเทพ โดยในทุกปีชาวอำเภอศรีเทพจะมีการบวงสรวง ศาลเจ้าพ่อศรีเทพ นอกจากนั้นยังมีการเฉลิมฉลอง และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน พร้อมการแสดงมหรสพต่างๆ เป็นประจำทุกปี

5. **เทศกาลชิมขนมจีนหล่มเก่า** ช่วงเดือนมิถุนายน ของทุกปี หน้าที่ว่าการอำเภอหล่มเก่า ขนมจีนหล่มเก่า เป็นอาหาร ที่มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่ง ของจังหวัด เพชรบูรณ์ โดยได้มีการ

จัดทำขนมจีน ซึ่งเป็นแบบฉบับ ของหล่มเก่า คือ ขนาดคำพอดี พร้อมรับประทานร่วมกับน้ำยา 4 ชนิด ได้แก่ น้ำพริก น้ำยา น้ำยาป่า และน้ำปลาร้าโดย รับประทานร่วมกับ เครื่องเคียงได้แก่ กุนเชียงหล่มสัก แหนม ผักสด ผักดอง ฯลฯ ซึ่งในช่วงเทศกาลดังกล่าว ชาวอำเภอหล่มเก่า จะมีการประกวด การทำขนมจีน ที่ได้คิดค้นสูตรต่างๆ มาอย่างหลากหลาย ตลอดจนมีการออกร้านจำหน่ายขนมจีนตลอดงาน

6. **เทศกาลกินไก่วิเชียร** จัดในช่วงเดือนสิงหาคม ของทุกปี สามแยกวิเชียรบุรี อำเภอวิเชียรบุรี ไก่ย่างวิเชียรบุรีเป็นไก่ย่างที่มีรสชาติอร่อย เนื้อนุ่ม หนังกรอบ รับประทาน กับ น้ำจิ้มรสเด็ด ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านสามแยกวิเชียรบุรี มักนิยมแวะรับประทาน พร้อมทั้งซื้อติดมือกลับบ้านเป็นของฝากอยู่เสมอ ซึ่งในช่วงเทศกาลดังกล่าว ชาวอำเภอวิเชียรบุรีจะมีการประกวดไก่ย่างรสเด็ด พร้อมทั้งออกร้านจำหน่ายไก่ย่างและร่วมกิจกรรมต่างๆ

7. **งานฉลองปีใหม่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง** จัดในปลายเดือนธันวาคม ของทุกปี ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ ตำบลทับเบิก อำเภอหล่มเก่า ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ และตำบลทับเบิก อำเภอหล่มเก่า โดยทุกปีจะมีการจัดงานปีใหม่ เจริญฉลองกันภายในหมู่บ้านชาวม้งทุกคน จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าใหม่ สีสันสดใสสดงาม และจะออกมาร่วมเล่นการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ เช่น การโยนลูกช่วง การเฉลิมฉลองและมีมหรสพตลอดช่วงเทศกาลปีใหม่ นับเป็น ประเพณีที่สนุกสนาน อีกประเพณีหนึ่งของชาวม้ง

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

1. **มะขามหวาน** เป็นพืชที่ขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิดที่นิยมปลูกกันมีหลายพันธุ์ เช่น หมื่นจง นายหยัดหรือสีทอง ศรีชมพู พันธุ์น้ำผึ้ง ฯลฯ ปัจจุบันผลผลิตมีจำหน่ายตลอดปี แต่ฤดูกาลที่มาผลผลิตมากคือราวเดือนธันวาคม

2. **ทอผ้าพื้นเมือง** เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านหมู่ 5 ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก เป็นผ้าทอลายมุก

3. **ผลิตภัณฑ์จากไร่กำนัลจุล** ตั้งอยู่ที่ ต.สามแยกวังชมภู อำเภอเมือง ที่ไร่กำนัลจุลมีสินค้าให้ได้เลือกซื้อมากมาย อาทิ สลัด ส้มโชกุน ผ้าไหม และสินค้าแปรรูปอีกมากมาย

4. **ผลิตภัณฑ์จากไร่ปีเ็น** ตั้งอยู่ที่ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ไร่ปีเ็น มีสินค้าจำพวกผักปลอดสารพิษ ให้ได้เลือกซื้อหลากหลายชนิด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(สุรศักดิ์ ชุณนรงค์, 2539) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณี แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล ถ้ำเขาช่อพรวน และถ้ำเขาสูง จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความผันแปรทางเดียว และการวิเคราะห์การผันแปรและการจำแนกพหุ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายนอกถ้ำ ภายในถ้ำ การบริการข้อมูล และการจัดการดูแลนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง สำหรับการวิเคราะห์การผันแปรพบว่า การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอายุ รายได้ต่อเดือน ลักษณะการเดินทาง ขนาดของกลุ่มเดินทาง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(นาคม ธีรสุวรรณจักร, 2541) ได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง สำหรับผลการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว พบว่า อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้ คือ ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขาดงบประมาณและบุคลากรในการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนขาดการให้ความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างประชาชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวรวมถึงไม่มีหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัย

ครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้สื่อที่เข้าใจและพบเห็นได้ง่ายโดยเฉพาะโทรทัศน์ ทำการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนให้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น

(อรุณศรี นาคะวิสุทธิ, 2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอพระนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยอุปสรรคที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ โดยพิจารณาจากตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสมมติฐาน โดยใช้ค่าที่ T-test และ F-test ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม สุ่มจากกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวจำนวน 130 ราย โดยสุ่มแบบบังเอิญ (Accident Sampling) ผลการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการคือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษา และการให้คุณค่าต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมมีผล ต่อความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(วาชรินทร์ นันทเสน, 2546) ได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.7 อายุเฉลี่ย 30.32 ปี มีผลการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุดร้อยละ 58.5 อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุดร้อยละ 26.7 มีรายได้เฉลี่ยคนละ 15,106.83 บาทต่อเดือน ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 25.4 และเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรกร้อยละ 66.0

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ที่มีความพร้อมมากคือ ผาสูง (3.54 คะแนน) และลานหินปุ่ม (3.52 คะแนน) การบริการที่พักมี (3.54 คะแนน) สภาพและคุณภาพอากาศ 3.64 คะแนน

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลทำให้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการต่างๆ และสภาพแวดล้อม ณ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้าแห่งนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการท่องเที่ยว

(วรวัทย์ สุวรรณภักดี, 2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง จำนวน 384 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เดินทางไปท่องเที่ยวแบบซ้ำไปเย็นกลับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง เกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางการภาพของบริเวณสถานที่ ด้านบริหารจัดการทั่วไป ด้านบุคลากร ด้านทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งโดยรวมและจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะการมาท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบริหารจัดการ โดยทั่วไปมีความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

(สถาพร ทองแดง, 2547) ได้ทำการศึกษาศักยภาพชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดอยภูลังกา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษพบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านความพร้อมของพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีความพร้อมของทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมของคนในชุมชนค่อนข้างมาก เนื่องจากคนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอนุรักษ์ ยอมรับนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและมีการรับรู้ข่าวสารข้อมูลจากการประชุม อบรมและศึกษาดูงาน การจัดองค์กรและบริหารจัดการมีศักยภาพค่อนข้างน้อย เนื่องจากโครงสร้างองค์กรมีประสิทธิภาน้อย มีการควบคุมกฎระเบียบและข้อปฏิบัติค่อนข้างน้อย การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก การจัดการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกมีน้อย การจัดการด้านการลงทุนค่อนข้างมาก การจัดการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกมีน้อย การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและการบริการค่อนข้างมาก การจัดการด้านกานตลาดมีน้อย และการจัดการด้านการลงทุนค่อนข้างน้อย ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้อย เนื่องจาก การมีส่วนร่วมในการประชุมและช่วยเหลือแรงงานค่อนข้างมาก ร่วมเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม และการรักษาปฏิบัติปานกลาง การร่วมลงทุนในกิจกรรมร่วมวางแผน ร่วมกำหนดระเบียบและร่วมประเมินผลกิจกรรมมีน้อย ศักยภาพด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน พบว่ามีปานกลาง เนื่องจากการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านอาชีพ การบริหารจัดการ และการสนับสนุนเงินทุนมีปานกลาง การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดมีน้อย

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่าโครงสร้างองค์กรในการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพน้อย คนในชุมชนขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว คนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อยและการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนขาดการประสานงานและการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยภูลังกา ดังนี้ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร โดยไม่ยึดติดกับระบบผู้ทำเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมที่จะทำงานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว ควรส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง

(วรวิทย์ สุวรรณภักดี, 2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เดินทางไปท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณสถานที่ ด้านบริหารจัดการทั่วไป ด้านบุคลากร ด้านทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งโดยรวมและจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะการมาท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบริหารจัดการ โดยทั่วไปมีความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

(ยงยุทธ แก้วอุดม, 2551) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยว จำนวน 270 คน และประชาชนในท้องถิ่น 130 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกแบบบังเอิญ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการด้านการมีส่วนร่วม จำนวน 35 ข้อ ผู้วิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ข้อมูลได้รับการคำนวณและแสดงค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยค่าสถิติที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) กรณีที่มีความแตกต่างกันของความคิดเห็นในการ

เปรียบเทียบกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ผู้วิจัยใช้วิธีการทดสอบคู่ที่แตกต่างกันด้วยวิธีการของ เซฟเฟลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นเห็นด้วยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม และกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก

นักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ประชาชนในท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

(Celballos Lascurain, 1998, pp. 111-112) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณอ่าวร็อคซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการบริเวณอ่าวร็อคซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 240 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติอัตราส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการคือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษาและการให้คุณค่าต่อธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และอายุ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มุ่งเน้นศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่นที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ให้มีความเหมาะสม และเกิดความยั่งยืนต่อไป ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากประชากร 2 กลุ่ม คือ

1. นักท่องเที่ยว จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อนตามแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เฉลี่ยต่อปี 30,000 คน (ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลหินหนองแม่เฒ่า)
2. ประชาชนในท้องถิ่น (ประชาชนในพื้นที่) ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่ต่ำกว่า 1 ปี มีทั้งหมด 1,796 คน (ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลหินหนองแม่เฒ่า)

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากทราบจำนวนประชากร ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550, หน้า 25-26)

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{NE^2 + Z^2\sigma^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

Z แทน ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากการแจกแจงแบบปกติมาตรฐานซึ่งขึ้นกับระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด

σ^2 แทน ค่าความแปรปรวนของประชาชน

E แทน ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร (μ)

แต่เนื่องจากไม่ทราบค่าความแปรปรวนของประชากรผู้วิจัยจึงกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนเป็น 1 ใน 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ศ เกียรติคุณ, 2552, หน้า 16) ซึ่งจะได้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

จากสูตร

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{NE^2 + Z^2\sigma^2}$$

และกำหนดให้ $E = \sigma / 10$

ดังนั้น $E^2 = \sigma^2 / (10^2)$ หรือ $\sigma^2 / 100$ แทนค่าในสูตรได้ ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{N(\sigma^2/100) + Z^2\sigma^2}$$

และจากการดำเนินการตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์สำเร็จ ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2(100)}{N + 100Z^2}$$

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มขนาดของประชากร มีจำนวน 31,756 คน

$$N = 31,756$$

Z = ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากการแจกแจงแบบปกติมาตรฐานซึ่งในที่นี้กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้น $Z = 1.96$ จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{31,756(1.96)^2(100)}{31,756 + 100(1.96)^2} \\ &= 379.57 \end{aligned}$$

จากการคำนวณดังกล่าว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 380 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified Random Sampling) แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเทียบสัดส่วน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว

ประชากรรวม	จำนวน	31,796	คน
นักท่องเที่ยว	จำนวน	30,000	คน
ต้องการกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	380	คน

$$\frac{3,000 \times 380}{31,796} = 358.53 \text{ คน}$$

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 359 คน
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในท้องถิ่น

ประชากรรวม จำนวน 31,976 คน

ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 1,796 คน

ต้องการกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน

$$\frac{1,796 \times 380}{31,796} = 21.46 \text{ คน}$$

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 22 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในท้องถิ่น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมิน (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งกำหนดน้ำหนักตามระดับของความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้ผู้ตอบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert (Rating Scale) ที่มีค่าประเมินเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์น้ำหนักคะแนนแต่ละตัวเลือก ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมี	มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมี	มาก	ให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมี	ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมี	น้อย	ให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมี	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ได้นำมาประเมิน Rating Scale ในระดับต่างกัน ซึ่งเกณฑ์การแปรผลนั้นผู้วิจัยได้ใช้สูตรในการคำนวณอัตราภาคชั้น คือ

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับชั้น}} = \frac{(5-1)}{5} = 0.8$$

เกณฑ์การแปรผล จึงกำหนดได้ ดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึงมี	มากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึงมี	มาก
2.61 - 3.40	หมายถึงมี	ปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึงมี	น้อย
1.00 - 1.80	หมายถึงมี	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีการดำเนินเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการศึกษาข้อมูลต่างๆ ก่อนดำเนินการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ติดต่อขอความร่วมมือเพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลหินหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากนั้นให้กรอกแบบสอบถามแล้วรวบรวมคืน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดมาคัดเลือกจัดระเบียบ จัดกลุ่มข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จะใช้สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และใช้ค่าเอฟ (f-test) ถ้าพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheff ส่วนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ วิเคราะห์ผลโดยสถิติเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	145	40.4
หญิง	214	59.6
รวม	359	100.0
2. อายุ		
น้อยกว่า 21 ปี	39	10.9
21 – 30 ปี	149	41.5
31 – 40 ปี	132	36.8
41 – 50 ปี	31	8.6
51 ปีขึ้นไป	8	2.2
รวม	359	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. การศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	18	5.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	44	12.3
อนุปริญญา/ปวส.	26	7.2
ปริญญาตรี	226	63.0
สูงกว่าปริญญาตรี	45	12.5
อื่นๆ	0	0
รวม	359	100.0
4. อาชีพ		
เกษตรกร	26	7.2
รับจ้างทั่วไป	6	1.7
นักเรียน/นักศึกษา	123	34.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	46	12.8
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	42	11.7
พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	94	26.2
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	22	6.1
อื่นๆ	0	0
รวม	359	100.0
5. รายได้/เดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	103	28.7
5,000 – 10,000 บาท	82	22.8
10,001 – 15,000 บาท	67	18.7
15,001 ขึ้นไป	107	29.8
รวม	359	100.0

จากตาราง 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียด ดังนี้

เพศ พบว่า เพศชาย มีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 และเพศหญิง มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอายุน้อยกว่า 21 ปี มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 อายุ 21-30 ปี มีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 อายุ 31-40 ปี มีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 36.8 อายุ 41-50 ปี มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

การศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามจบการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 อนุปริญญา/ปวส. มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 ปริญญาตรี มีจำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 และสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามอาชีพ เกษตรกร มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 อาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 นักเรียน/นักศึกษา มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 และอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1

รายได้/เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่น

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	19	63.3
หญิง	11	36.7
รวม	30	100.0
2. อายุ		
น้อยกว่า 21 ปี	6	20.0
21 – 30 ปี	4	13.3
31 – 40 ปี	7	23.4
41 – 50 ปี	4	13.3
51 ปีขึ้นไป	9	30.0
รวม	30	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. การศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	21	70.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	9	30.0
รวม	30	100.0
4. อาชีพ		
เกษตรกร	16	53.3
รับจ้างทั่วไป	1	3.3
นักเรียน/นักศึกษา	2	6.7
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	4	13.3
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	6.7
พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	2	6.7
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	1	3.3
อื่นๆ	2	6.7
รวม	30	100.0
5. รายได้/เดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	14	46.7
5,000 – 10,000 บาท	13	43.3
10,001 – 15,000 บาท	2	6.7
15,001 ขึ้นไป	1	3.3
รวม	30	100.0

จากตาราง 2 แสดงข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียด ดังนี้

เพศ พบว่า เพศชาย มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 และเพศหญิง มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอายุน้อยกว่า 21 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 อายุ 21-30 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 อายุ 31-40 ปี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 อายุ 41-50 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0

การศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามจบการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามอาชีพ เกษตรกร มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 อาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 นักเรียน/นักศึกษา มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และอื่นๆ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7

รายได้/เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นาของนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านพื้นที่	3.77		มาก
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	3.71	.727	มาก
2. ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว	3.80	.692	มาก
3. ทักษะภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.79	.781	มาก
4. ลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	3.91	.728	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
5. สภาพพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยว	3.70	.774	มาก
6. ศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต	3.71	.819	มาก
ด้านการจัดการ	3.41		มาก
7. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม	3.44	.730	มาก
8. เส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ	3.55	.867	มาก
9. การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.41	.752	มาก
10. การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.52	.750	มาก
11. สิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม้บุกรุกพื้นที่สาธารณะ	3.43	.740	มาก
12. ที่พักรมีความเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ	3.37	.724	ปานกลาง
13. ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเหมาะสม	3.26	.712	ปานกลาง
14. การเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชนมีความเหมาะสม	3.26	.804	ปานกลาง
15. การจัดการด้านความปลอดภัย	3.40	.717	ปานกลาง
16. การให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.43	.784	มาก
ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.64		มาก
17. ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้	3.71	.655	มาก
18. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.59	.683	มาก
19. กิจกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	3.66	.722	มาก
20. กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว	3.57	.762	มาก
21. กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น	3.68	.657	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.57		มาก
22. การเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น	3.70	.743	มาก
23. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.55	.726	มาก
24. การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	3.55	.730	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
25. ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้	3.47	.933	มาก
26. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.58	.663	มาก
27. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว	3.59	.792	มาก
รวม	3.60		มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.60 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านพื้นที่ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.77 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.91 ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.80 ทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.79 ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 3.71 และสภาพพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.70 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.41 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.55 การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.52 การกำหนดมาตรการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.44 สิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม้ปลูกพื้นที่สาธารณะ และการให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.43 และการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.41 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับการจัดการด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.40 ที่พักมีความ

เหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.37 ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเหมาะสม และการเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชนมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.26 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.64 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.71 กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.68 กิจกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.66 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.59 และกิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.57 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.57 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.70 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.59 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.58 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว และการรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.55 และประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มีค่าเฉลี่ย 3.47 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นาของประชาชนในท้องถิ่น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านพื้นที่	3.74		มาก
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความตั้งใจของแหล่งท่องเที่ยว	3.53	.776	มาก
2. ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว	4.07	.640	มาก
3. ทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.93	.828	มาก
4. ลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	3.83	.834	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
5. สภาพพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยว	3.60	1.003	มาก
6. ศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต	3.50	.861	มาก
ด้านการจัดการ	3.36		ปานกลาง
7. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม	3.27	.740	ปานกลาง
8. เส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ	3.03	1.033	ปานกลาง
9. การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.53	.776	มาก
10. การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.60	.675	มาก
11. สิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม้บุกรุกพื้นที่สาธารณะ	3.03	.490	ปานกลาง
12. ที่พักรมีความเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ	3.40	.563	ปานกลาง
13. ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเหมาะสม	3.37	.718	ปานกลาง
14. การเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชนมีความเหมาะสม	3.00	.830	ปานกลาง
15. การจัดการด้านความปลอดภัย	3.50	.572	มาก
16. การให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.90	.923	มาก
ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.61		มาก
17. ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้	3.60	.563	มาก
18. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.40	.770	ปานกลาง
19. กิจกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	3.70	.877	มาก
20. กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว	3.63	.615	มาก
21. กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น	3.70	.915	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.50		มาก
22. การเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น	3.90	.803	มาก
23. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.23	.728	ปานกลาง
24. การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	3.47	.819	มาก
25. ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้	3.47	.973	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
26. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.43	.774	มาก
27. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว	3.50	.820	มาก
รวม	3.55		มาก

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.55 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านพื้นที่ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.74 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.07 ทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.93 ลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.83 สภาพพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.60 ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.53 และศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 3.50 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.36 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.90 การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.60 การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.53 และการจัดการด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.50 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับที่พักมีความเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.40 ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.37 การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.27 เส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่น่ารุกล

พื้นที่สาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 3.03 การเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชนมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.00 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.61 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.70 กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.63 และประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.60 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.40 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.50 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.90 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.50 การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มีค่าเฉลี่ย 3.47 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.43 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.23 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่กับความเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยได้แสดงผลทดสอบตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันส่งผลให้ความเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

1. เพศแตกต่างกันส่งผลให้ความเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 5 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เพศ (n=359)				t.	Sig.
	ชาย (n=145)		หญิง (n=214)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	4.03	.745	3.84	.647	1.385	.240
2. ด้านการจัดการ	3.44	.633	3.42	.531	6.670	.010
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.66	.637	3.59	.555	3.193	.075
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.73	.738	3.64	.634	6.136	.014

จากตาราง 5 พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ T-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $T = 1.385$ และค่า $Sig. = 0.240$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $T = 6.670$ และค่า $Sig. = 0.010$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการแตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $T = 3.193$ และค่า $Sig. = 0.075$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและกระบวนการไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $T = 6.136$ และค่า $Sig. = 0.014$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

2. อายุแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	อายุ (n = 359)									
	ต่ำกว่า 21 ปี		21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51 ปีขึ้นไป	
	n = 39		n = 149		n = 132		n = 31		n = 8	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	3.92	.703	4.05	.624	3.78	.765	3.77	.669	4.00	.000
2. ด้านการจัดการ	3.62	.493	3.46	.551	3.37	.585	3.39	.715	3.00	.000
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.87	.695	3.66	.567	3.56	.583	3.42	.502	3.50	.535
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.79	.615	3.77	.692	3.55	.670	3.81	.654	3.00	.000
รวม	3.8	0.63	3.74	0.61	3.57	0.65	3.60	0.64	3.38	0.13

ตาราง 7 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	5.935	4	1.484	3.157	.014
	Within Groups	166.388	354	.470		
	Total	172.323	358			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	3.431	4	.858	2.655	.033
	Within Groups	114.363	354	.323		
	Total	117.794	358			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	4.513	4	1.128	3.329	.011
	Within Groups	119.966	354	.339		
	Total	124.479	358			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	8.166	4	2.041	4.612	.001
	Within Groups	156.703	354	.443		
	Total	164.869	358			

จากตาราง 6 แสดงค่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 3.157$ และค่า $Sig. = 0.014$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่ากว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 2.655$ และค่า $Sig. = 0.033$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการแตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 3.329$ และค่า $Sig. = 0.011$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการแตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 4.612$ และค่า $Sig. = 0.001$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	-.131	.123	.891
		31-40ปี	.143	.125	.860
		41-50ปี	.149	.165	.936
		51ปีขึ้นไป	-.077	.266	.999
	21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	.131	.123	.891
		31-40ปี	.273(*)	.082	.027
		41-50ปี	.279	.135	.373
		51ปีขึ้นไป	.054	.249	1.000
	31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	-.143	.125	.860
		21-30ปี	-.273(*)	.082	.027
		41-50ปี	.006	.137	1.000
		51ปีขึ้นไป	-.220	.250	.942
	41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	-.149	.165	.936
		21-30ปี	-.279	.135	.373
		31-40ปี	-.006	.137	1.000
		51ปีขึ้นไป	-.226	.272	.952
	51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	.077	.266	.999
		21-30ปี	-.054	.249	1.000
		31-40ปี	.220	.250	.942
		41-50ปี	.226	.272	.952

ตาราง 8 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
2. ด้านการจัดการ	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	.159	.102	.659
		31-40ปี	.244	.104	.237
		41-50ปี	.228	.137	.595
		51ปีขึ้นไป	.615	.221	.102
	21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	-.159	.102	.659
		31-40ปี	.085	.068	.814
		41-50ปี	.069	.112	.984
		51ปีขึ้นไป	.456	.206	.300
	31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	-.244	.104	.237
		21-30ปี	-.085	.068	.814
		41-50ปี	-.016	.113	1.000
		51ปีขึ้นไป	.371	.207	.523
	41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	-.228	.137	.595
		21-30ปี	-.069	.112	.984
		31-40ปี	.016	.113	1.000
		51ปีขึ้นไป	.387	.225	.567
	51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	-.615	.221	.102
		21-30ปี	-.456	.206	.300
		31-40ปี	-.371	.207	.523
		41-50ปี	-.387	.225	.567

ตาราง 8 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	.214	.105	.384
		31-40ปี	.311	.106	.074
		41-50ปี	.452(*)	.140	.036
		51ปีขึ้นไป	.372	.226	.608
	21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	-.214	.105	.384
		31-40ปี	.097	.070	.745
		41-50ปี	.238	.115	.368
		51ปีขึ้นไป	.158	.211	.968
	31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	-.311	.106	.074
		21-30ปี	-.097	.070	.745
		41-50ปี	.141	.116	.830
		51ปีขึ้นไป	.061	.212	.999
	41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	-.452(*)	.140	.036
		21-30ปี	-.238	.115	.368
		31-40ปี	-.141	.116	.830
		51ปีขึ้นไป	-.081	.231	.998
	51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	-.372	.226	.608
		21-30ปี	-.158	.211	.968
		31-40ปี	-.061	.212	.999
		41-50ปี	.081	.231	.998

ตาราง 8 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
4. ด้านการมีส่วนร่วม	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	.030	.120	1.000	
		31-40ปี	.249	.121	.377	
		41-50ปี	-.012	.160	1.000	
		51ปีขึ้นไป	.795	.258	.052	
		21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	-.030	.120	1.000
	21-30ปี	31-40ปี	.220	.080	.109	
		41-50ปี	-.041	.131	.999	
		51ปีขึ้นไป	.765(*)	.241	.042	
		31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	-.249	.121	.377
		21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	-.220	.080	.109
	31-40ปี	41-50ปี	-.261	.133	.426	
		51ปีขึ้นไป	.545	.242	.282	
		41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	.012	.160	1.000
		21-30ปี	.041	.131	.999	
		31-40ปี	.261	.133	.426	
	41-50ปี	51ปีขึ้นไป	.806	.264	.055	
		51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	-.795	.258	.052
		21-30ปี	-.765(*)	.241	.042	
		31-40ปี	-.545	.242	.282	
		41-50ปี	-.806	.264	.055	

จากตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ กับอายุของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ด้านพื้นที่ นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 21-30 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 31-40 ปี

ด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ปี มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 41-50 ปี สำหรับ
นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 21-30 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีอายุ
21-30 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 51
ปีขึ้นไป

3. การศึกษาแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศต่างกัน

**ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา**

ความคิดเห็น เกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	การศึกษา (n = 359)									
	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.		อนุปริญญา/ ปวส.		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี	
	n = 18		n = 44		n = 26		n = 226		n = 45	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	4.22	.428	3.77	.711	3.69	.471	4.00	.718	3.62	.614
2. ด้านการจัดการ	3.39	.502	3.45	.504	3.23	.430	3.47	.597	3.31	.596
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.61	.502	3.68	.829	3.54	.508	3.66	.561	3.42	.499
4. ด้านการมีส่วน ร่วม	3.61	.850	3.43	.501	3.85	.675	3.74	.690	3.49	.626
รวม	3.71	.571	3.58	.636	3.58	.521	3.72	.642	3.46	.584

ตาราง 10 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	9.368	4	2.342	5.088	.001
	Within Groups	162.955	354	.460		
	Total	172.323	358			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	2.064	4	.516	1.578	.180
	Within Groups	115.730	354	.327		
	Total	117.794	358			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	2.451	4	.613	1.778	.133
	Within Groups	122.028	354	.345		
	Total	124.479	358			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	6.052	4	1.513	3.372	.010
	Within Groups	158.817	354	.449		
	Total	164.869	358			

จากตาราง 9 แสดงค่าค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา พบว่าการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 5.088$ และค่า $Sig. = 0.001$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 1.578$ และค่า $Sig. = 0.180$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 1.778$ และค่า $Sig. = 0.133$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุคเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 3.372$ และค่า $Sig. = 0.010$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุคเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ตาราง 11 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุคเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (I)	การศึกษา (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ตอนต้น/ปวช.	มัธยมศึกษา	.449	.190	.233
		ตอนปลาย/ ปวช.	.530	.208	.168
		อนุปริญญา/ ปวส.	.222	.166	.774
		ปริญญาตรี	.600(*)	.189	.041
		สูงกว่าปริญญา ตรี			
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	ต่ำกว่า	-.449	.190	.233
		มัธยมศึกษา			
		ตอนต้น/ปวช.	.080	.168	.994
		อนุปริญญา/ ปวส.	-.227	.112	.390
		ปริญญาตรี	.151	.144	.895
	สูงกว่าปริญญา ตรี				

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (I)	การศึกษา (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	อนุปริญญา/ปวส.	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	-.530	.208	.168
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-.080	.168	.994
	ปริญญาตรี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	-.308	.141	.311
		สูงกว่าปริญญาตรี	.070	.167	.996
	ปริญญาตรี	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	-.222	.166	.774
		อนุปริญญา/ปวส.	.227	.112	.390
	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	.308	.141	.311
		สูงกว่าปริญญาตรี	.378(*)	.111	.022
	สูงกว่าปริญญาตรี	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	-.600(*)	.189	.041
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-.151	.144	.895
	สูงกว่าปริญญาตรี	อนุปริญญา/ปวส.	-.070	.167	.996
		ปริญญาตรี	-.378(*)	.111	.022

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (I)	การศึกษา (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
2. ด้านการจัดการ	ต่ำกว่า	มัธยมศึกษา	-0.066	.160	.997
		ตอนปลาย/ ตอนต้น/ปวช.			
		อนุปริญญา/ ปวส.	.158	.175	.936
	มัธยมศึกษา	ต่ำกว่า	-0.080	.140	.988
		ตอนปลาย/ ปวช.			
		อนุปริญญา/ ปวส.	.078	.159	.993
	ตอนปลาย/ ปวช.	ต่ำกว่า	.066	.160	.997
		มัธยมศึกษา			
		ตอนต้น/ปวช.	.224	.141	.644
	อนุปริญญา/ ปวส.	ต่ำกว่า	-0.014	.094	1.000
		มัธยมศึกษา			
		ตอนต้น/ปวช.	.143	.121	.844
	อนุปริญญา/ ปวส.	ต่ำกว่า	-0.158	.175	.936
		มัธยมศึกษา			
		ตอนต้น/ปวช.	-0.224	.141	.644
ปริญญาตรี	ต่ำกว่า	-0.238	.118	.401	
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.080	.141	.988	

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (I)	การศึกษา (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ตอนต้น/ปวช.	.071	.164	.996	
		อนุปริญญา/ ปวส.	.143	.145	.913	
		ปริญญาตรี	.023	.097	1.000	
		สูงกว่าปริญญา ตรี	.260	.124	.363	
		อนุปริญญา/ ปวส.	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ตอนต้น/ปวช.	-.073	.180	.997
	อนุปริญญา/ ปวส.	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ตอนต้น/ปวช.	-.143	.145	.913	
		ปริญญาตรี	-.121	.122	.911	
		สูงกว่าปริญญา ตรี	.116	.145	.958	
		ปริญญาตรี	ต่ำกว่า	.048	.144	.998
		ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ตอนต้น/ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	-.023	.097	1.000
	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ตอนต้น/ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	.121	.122	.911
		สูงกว่าปริญญา ตรี	.237	.096	.193	
		สูงกว่าปริญญา ตรี				

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (I)	การศึกษา (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	สูงกว่าปริญญาตรี	ต่ำกว่า	-	-	-
		มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.			
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-.260	.124	.363
		อนุปริญญา/ปวส.	-.116	.145	.958
		ปริญญาตรี	-.237	.096	.193
4. ด้านการมีส่วนร่วม	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	.179	.187	.922
		อนุปริญญา/ปวส.	-.235	.205	.860
		ปริญญาตรี	-.132	.164	.957
		สูงกว่าปริญญาตรี	.122	.187	.980
		ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-.179	.187	.922
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ต่ำกว่า			
		มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.			
		อนุปริญญา/ปวส.	-.414	.166	.184
		ปริญญาตรี	-.312	.110	.095
		สูงกว่าปริญญาตรี	-.057	.142	.997

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (I)	การศึกษา (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
4. ด้านการมีส่วนร่วม	อนุปริญญา/ปวส.	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	.235	.205	.860
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	.414	.166	.184
		ปริญญาตรี	.103	.139	.968
		สูงกว่าปริญญาตรี	.357	.165	.323
	ปริญญาตรี	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	.132	.164	.957
		อนุปริญญา/ปวส.	.312	.110	.095
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	-.103	.139	.968
		สูงกว่าปริญญาตรี	.254	.109	.249
	สูงกว่าปริญญาตรี	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	-.122	.187	.980
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	.057	.142	.997
		อนุปริญญา/ปวส.	-.357	.165	.323
		ปริญญาตรี	-.254	.109	.249

จากตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ กับอายุของนักท่องเที่ยวดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ด้านพื้นที่ นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

4. อาชีพแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	อาชีพ (n=359)													
	เกษตรกร		รับจ้าง		นักเรียน/ นักศึกษา		ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว		ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท		แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	
	n = 26		n = 6		n = 123		n = 46		n = 42		n = 94		n = 22	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	4.00	.566	4.00	1.095	3.86	.591	4.13	.687	3.98	.749	3.87	.820	3.68	.477
2. ด้านการ จัดการ	3.27	.452	3.50	.548	3.51	.502	3.41	.617	3.26	.627	3.45	.580	3.36	.790
3. ด้านกิจกรรม และกระบวนการ	3.42	.504	4.00	1.095	3.72	.566	3.52	.505	3.60	.627	3.57	.631	3.68	.477
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.58	.758	3.50	.548	3.76	.605	3.67	.732	3.81	.552	3.62	.735	3.36	.790
รวม	3.57	.570	3.75	0.822	3.71	.566	3.68	.635	3.66	.639	3.63	.692	3.52	.634

ตาราง 13 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		อาชีพ				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	4.238	6	.706	1.479	.184
	Within Groups	168.085	352	.478		
	Total	172.323	358			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	2.851	6	.475	1.455	.193
	Within Groups	144.943	352	.327		
	Total	117.794	358			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	3.744	6	.624	1.819	.094
	Within Groups	120.736	352	.343		
	Total	124.479	358			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	4.451	6	.742	1.628	.138
	Within Groups	160.418	352	.456		
	Total	164.869	358			

จากตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 1.479$ และค่า $Sig. = 0.184$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 1.455$ และค่า $Sig. = 0.193$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 1.819$ และค่า $Sig. = 0.094$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 1.628$ และค่า $Sig. = 0.138$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
1. ด้านพื้นที่	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	.000	.313	1.000	
		นักเรียน/นักศึกษา	.138	.149	.990	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.130	.170	.996	
		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	.024	.172	1.000	
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	.128	.153	.995	
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.318	.200	.865	
		รับจ้างทั่วไป	เกษตรกร	.000	.313	1.000
			นักเรียน/นักศึกษา	.138	.289	1.000
			ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.130	.300	1.000
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		.024	.302	1.000	
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท		.128	.291	1.000	
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน		.318	.318	.985	

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	-.138	.149	.990
		รับจ้างทั่วไป	-.138	.289	1.000
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-.269	.119	.537
		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	-.114	.123	.990
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.011	.095	1.000
		เกษตรกร	.180	.160	.973
	นักเรียน/ นักศึกษา	รับจ้างทั่วไป	.130	.170	.996
		ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	.130	.300	1.000
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	.269	.119	.537
		ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	.154	.147	.982
	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.258	.124	.635
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.449	.179	.396

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	ข้าราชการ/ พนักงาน	เกษตรกร	-.024	.172	1.000
		รับจ้างทั่วไป	-.024	.302	1.000
		รัฐวิสาหกิจ	.114	.123	.990
	ข้าราชการ/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	-.154	.147	.982
		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	.104	.128	.995
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.294	.182	.854
	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	เกษตรกร	-.128	.153	.995
		รับจ้างทั่วไป	-.128	.291	1.000
		นักเรียน/ นักศึกษา	.011	.095	1.000
	ข้าราชการ/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	-.258	.124	.635
		ข้าราชการ/ พนักงาน	-.104	.128	.995
		รัฐวิสาหกิจ			
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.191	.164	.968

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	เกษตรกร	-.318	.200	.865
		รับจ้างทั่วไป	-.318	.318	.985
		นักเรียน/นักศึกษา	-.180	.160	.973
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.449	.179	.396
		ข้าราชการ/พนักงาน	-.294	.182	.854
		รัฐวิสาหกิจ			
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.191	.164	.968
2. ด้านการจัดการ	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	-.231	.259	.992
		นักเรียน/นักศึกษา	-.243	.123	.693
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.144	.140	.983
		ข้าราชการ/พนักงาน	.007	.143	1.000
		รัฐวิสาหกิจ			
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.178	.127	.922
			แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.094	.166

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
2. ด้านการจัดการ	รับจ้างทั่วไป	เกษตรกร	.231	.259	.992	
		นักเรียน/นักศึกษา	-.012	.239	1.000	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.087	.248	1.000	
		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	.238	.249	.989	
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	.053	.241	1.000	
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.136	.263	1.000	
		นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	.243	.123	.693
			รับจ้างทั่วไป	.012	.239	1.000
			ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.099	.099	.985
			ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	.250	.102	.424
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท		.065	.078	.994	
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน		.149	.132	.973	

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
2. ด้านการจัดการ	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	เกษตรกร	.144	.140	.983
		รับจ้างทั่วไป	-.087	.248	1.000
	นักเรียน/ นักศึกษา	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-.099	.099	.985
		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.151	.122	.957
	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	-.034	.103	1.000
		รับจ้างทั่วไป	.049	.148	1.000
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	-.007	.143	1.000
		ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-.238	.249	.989
	นักเรียน/ นักศึกษา	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	-.250	.102	.424
		ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-.151	.122	.957
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	-.185	.106	.803
		ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-.102	.150	.998

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
2. ด้านการจัดการ	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	เกษตรกร	.178	.127	.922
		รับจ้างทั่วไป	-.053	.241	1.000
	นักเรียน/ นักศึกษา	นักเรียน/ นักศึกษา	-.065	.078	.994
		ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	.034	.103	1.000
	ข้าราชการ/ พนักงาน	ข้าราชการ/ พนักงาน	.185	.106	.803
		รัฐวิสาหกิจ			
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.083	.135	.999
		เกษตรกร	.094	.166	.999
	รับจ้างทั่วไป	รับจ้างทั่วไป	-.136	.263	1.000
		นักเรียน/ นักศึกษา	-.149	.132	.973
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	-.049	.148	1.000
		ข้าราชการ/ พนักงาน	.102	.150	.998
	รัฐวิสาหกิจ	รัฐวิสาหกิจ			
		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	-.083	.135	.999

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	-.577	.265	.579	
		นักเรียน/นักศึกษา	-.292	.126	.501	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.099	.144	.998	
		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-.172	.146	.966	
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.151	.130	.968	
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.259	.170	.887	
		รับจ้างทั่วไป	เกษตรกร	.577	.265	.579
		นักเรียน/นักศึกษา	.285	.245	.969	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.478	.254	.738	
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	.405	.256	.867		
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	.426	.247	.811		
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.318	.270	.966		

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	.292	.126	.501	
		รับจ้างทั่วไป	-.285	.245	.969	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.194	.101	.722	
		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	.120	.105	.970	
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	พนักงานลูกจ้างบริษัท	.141	.080	.797	
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.034	.136	1.000	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	เกษตรกร	.099	.144	.998
			รับจ้างทั่วไป	-.478	.254	.738
	นักเรียน/นักศึกษา	นักเรียน/นักศึกษา	-.194	.101	.722	
		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-.073	.125	.999	
		พนักงานลูกจ้างบริษัท	-.053	.105	1.000	
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.160	.152	.981	

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	ข้าราชการ/พนักงาน	เกษตรกร	.172	.146	.966
		รับจ้างทั่วไป	-.405	.256	.867
		นักเรียน/นักศึกษา	-.120	.105	.970
	รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.073	.125	.999
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	.021	.109	1.000
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.087	.154	.999
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	เกษตรกร	.151	.130	.968
		รับจ้างทั่วไป	-.426	.247	.811
		นักเรียน/นักศึกษา	-.141	.080	.797
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ/พนักงาน	.053	.105	1.000
		รับจ้างทั่วไป	-.021	.109	1.000
		นักเรียน/นักศึกษา	-.021	.109	1.000
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	ข้าราชการ/พนักงาน	-.021	.109	1.000
		รับจ้างทั่วไป	-.107	.139	.996

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	เกษตรกร	.259	.170	.887
		รับจ้างทั่วไป	-.318	.270	.966
		นักเรียน/นักศึกษา	-.034	.136	1.000
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.160	.152	.981
		ข้าราชการ/พนักงาน	.087	.154	.999
		รัฐวิสาหกิจ			
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	.107	.139	.996
4. ด้านการมีส่วนร่วม	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	.077	.306	1.000
		นักเรียน/นักศึกษา	-.179	.146	.958
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.097	.166	.999
		ข้าราชการ/พนักงาน	-.233	.168	.928
		รัฐวิสาหกิจ			
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.040	.150	1.000
			แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.213	.196

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.	
4. ด้านการมีส่วนร่วม	รับจ้างทั่วไป	เกษตรกร	-.077	.306	1.000	
		นักเรียน/นักศึกษา	-.256	.282	.991	
		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.174	.293	.999	
		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-.310	.295	.981	
		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.117	.284	1.000	
		แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.136	.311	1.000	
		นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	.179	.146	.958
			รับจ้างทั่วไป	.256	.282	.991
			ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.082	.117	.998
			ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-.053	.121	1.000
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท		.139	.092	.894	
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน		.392	.156	.392	

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
4. ด้านการมีส่วนร่วม	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	เกษตรกร	.097	.166	.999
		รับจ้างทั่วไป	.174	.293	.999
	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	-.082	.117	.998
		รับจ้างทั่วไป	-.136	.144	.989
	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	-.136	.144	.989
		รับจ้างทั่วไป	-.136	.144	.989
	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	เกษตรกร	.057	.121	1.000
		รับจ้างทั่วไป	.057	.121	1.000
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	เกษตรกร	.310	.175	.790
		รับจ้างทั่วไป	.310	.175	.790
	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	.233	.168	.928
		รับจ้างทั่วไป	.310	.295	.981
	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	.053	.121	1.000
		รับจ้างทั่วไป	.053	.121	1.000
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	เกษตรกร	.136	.144	.989
		รับจ้างทั่วไป	.136	.144	.989
พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	เกษตรกร	.193	.125	.883	
	รับจ้างทั่วไป	.193	.125	.883	
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	เกษตรกร	.446	.178	.393	
	รับจ้างทั่วไป	.446	.178	.393	

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
4. ด้านการมีส่วนร่วม	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	เกษตรกร	.040	.150	1.000
		รับจ้างทั่วไป	.117	.284	1.000
	นักเรียน/ นักศึกษา	นักเรียน/ นักศึกษา	-.139	.092	.894
		ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	-.057	.121	1.000
	ข้าราชการ/ พนักงาน	ข้าราชการ/ พนักงาน	-.193	.125	.883
		รัฐวิสาหกิจ			
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	.253	.160	.867
		เกษตรกร	-.213	.196	.977
	รับจ้างทั่วไป	รับจ้างทั่วไป	-.136	.311	1.000
		นักเรียน/ นักศึกษา	-.392	.156	.392
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	-.310	.175	.790
		ข้าราชการ/ พนักงาน	-.446	.178	.393
	รัฐวิสาหกิจ	รัฐวิสาหกิจ			
		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	-.253	.160	.867

จากตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ กับอาชีพของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ด้านพื้นที่ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท และแม่บ้าน/พ่อบ้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท และแม่บ้าน/พ่อบ้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท และแม่บ้าน/พ่อบ้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท และแม่บ้าน/พ่อบ้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

1.5 รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	รายได้ต่อเดือน (n=359)							
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,000-10,000 บาท		10,001-15,000 บาท		15,000 บาทขึ้นไป	
	n = 103		n = 82		n = 67		n = 107	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	3.92	.555	3.99	.676	4.04	.684	3.77	.808
2. ด้านการจัดการ	3.48	.502	3.60	.664	3.45	.501	3.23	.559
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.65	.606	3.73	.446	3.70	.718	3.46	.554
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.75	.653	3.62	.714	3.79	.686	3.57	.660
รวม	3.70	0.579	3.74	0.625	3.75	0.647	3.51	0.645

ตาราง 16 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับ
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	3.932	3	1.311	2.763	.042
	Within Groups	168.391	355	.474		
	Total	172.323	358			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	6.659	3	2.220	7.090	.000
	Within Groups	111.135	355	.313		
	Total	117.794	358			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	4.373	3	1.458	4.309	.005
	Within Groups	120.106	355	.338		
	Total	124.479	358			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	2.853	3	.951	2.084	.102
	Within Groups	162.016	355	.456		
	Total	164.869	358			

จากตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 2.763$ และค่า $Sig. = 0.042$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 7.090$ และค่า $Sig. = 0.000$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการแตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 4.309$ และค่า $Sig. = 0.005$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 2.084$ และค่า $Sig. = 0.102$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (I)	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1. พื้นที่	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001-10,000 บาท	-.065	.102	.938
		10,001-15,000 บาท	-.122	.108	.733
		15,001 บาทขึ้นไป	.156	.095	.443
	5,001-10,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	.065	.102	.938
		10,001-15,000 บาท	-.057	.113	.969
		15,001 บาทขึ้นไป	.221	.101	.189
	10,001-15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	.122	.108	.733
		5,001-10,000 บาท	.057	.113	.969
		15,001 บาทขึ้นไป	.278	.107	.083
	15,001 บาทขึ้นไป	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.156	.095	.443
		5,001-10,000 บาท	-.221	.101	.189
		10,001-15,000 บาท	-.278	.107	.083

ตาราง 17 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน (I)	รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
2. ด้านการจัดกร	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001-10,000 บาท	-.122	.083	.540
		10,001-15,000 บาท	.028	.088	.992
		15,001 บาทขึ้นไป	.242(*)	.077	.021
	5,001-10,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	.122	.083	.540
		10,001-15,000 บาท	.150	.092	.451
		15,001 บาทขึ้นไป	.364(*)	.082	.000
	10,001-15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.028	.088	.992
		5,001-10,000 บาท	-.150	.092	.451
		15,001 บาทขึ้นไป	.214	.087	.112
	15,001 บาทขึ้นไป	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.242(*)	.077	.021
		5,001-10,000 บาท	-.364(*)	.082	.000
		10,001-15,000 บาท	-.214	.087	.112
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001-10,000 บาท	-.081	.086	.828
		10,001-15,000 บาท	-.051	.091	.958
		15,001 บาทขึ้นไป	.193	.080	.126
	5,001-10,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	.081	.086	.828
		10,001-15,000 บาท	.030	.096	.992
		15,001 บาทขึ้นไป	.274(*)	.085	.017
	10,001-15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	.051	.091	.958
		5,001-10,000 บาท	-.030	.096	.992
		15,001 บาทขึ้นไป	.244	.091	.067
	15,001 บาทขึ้นไป	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.193	.080	.126
		5,001-10,000 บาท	-.274(*)	.085	.017
		10,001-15,000 บาท	-.244	.091	.067

ตาราง 17 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (I)	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
4. ด้านการมีส่วนร่วม	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001-10,000 บาท	.126	.100	.665
		10,001-15,000 บาท	-.043	.106	.983
		15,001 บาทขึ้นไป	.177	.093	.307
	5,001-10,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.126	.100	.665
		10,001-15,000 บาท	-.169	.111	.511
		15,001 บาทขึ้นไป	.052	.099	.965
	10,001-15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	.043	.106	.983
		5,001-10,000 บาท	.169	.111	.511
		15,001 บาทขึ้นไป	.221	.105	.223
	15,001 บาทขึ้นไป	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.177	.093	.307
		5,001-10,000 บาท	-.052	.099	.965
		10,001-15,000 บาท	-.221	.105	.223

จากตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ด้านพื้นที่ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และ 15,001 บาทขึ้นไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท และ 15,001 บาทขึ้นไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท 10,001-15,000 บาท และ 15,001 บาทขึ้นไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และ 15,001 บาทขึ้นไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

สมมติฐานที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชาชนแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

1. เพศแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 18 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างเพศกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เพศ (n=30)				t.	Sig.
	ชาย (n=19)		หญิง (n=11)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	3.79	.631	3.73	.786	1.354	.254
2. ด้านการจัดการ	3.32	.478	3.36	.505	.246	.624
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.53	.697	3.73	.786	.233	.633
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.32	.671	3.73	.647	.150	.701

จากตาราง 18 พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ T-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า T = 1.354 และค่า Sig. = 0.254 (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $T = 0.246$ และค่า $Sig. = 0.624$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $T = 0.233$ และค่า $Sig. = 0.633$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและกระบวนการไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $T = 0.150$ และค่า $Sig. = 0.701$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

2. อายุแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	อายุ (n = 30)									
	ต่ำกว่า 21 ปี		21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51 ปีขึ้นไป	
	n = 39	n = 149	n = 132	n = 31	n = 8					
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	3.67	1.033	3.50	.577	3.86	.378	3.50	.577	4.00	.707
2. ด้านการจัดการ	3.33	.516	3.00	.000	3.29	.488	3.00	.000	3.67	.500
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.33	1.366	3.50	.577	3.86	.378	3.25	.500	3.78	.441
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.33	1.033	3.50	.577	3.29	.488	3.50	.577	3.67	.707
รวม	3.42	0.987	3.38	0.433	3.58	0.433	3.31	0.414	3.78	0.589

ตาราง 20 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับความคิดเห็นของประชาชน
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	1.176	4	.294	.603	.664
	Within Groups	12.190	25	.488		
	Total	13.367	29			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	1.905	4	.476	2.500	.068
	Within Groups	4.762	25	.190		
	Total	6.667	29			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	1.704	4	.426	.789	.543
	Within Groups	13.496	25	.540		
	Total	15.200	29			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	.705	4	.176	.345	.845
	Within Groups	12.762	25	.510		
	Total	13.467	29			

จากตาราง 19 แสดงค่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 20 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความ
คิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการ
วิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 0.603$ และค่า $Sig. = 0.664$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่า
นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 2.500$ และค่า $Sig. = 0.068$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่า
นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 0.789$ และค่า $Sig. = 0.543$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 0.345$ และค่า $Sig. = 0.845$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	.167	.451	.998
		31-40ปี	-.190	.388	.993
		41-50ปี	.167	.451	.998
		51ปีขึ้นไป	-.333	.368	.933
	21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	-.167	.451	.998
		31-40ปี	-.357	.438	.953
		41-50ปี	.000	.494	1.000
		51ปีขึ้นไป	-.500	.420	.838
	31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	.190	.388	.993
		21-30ปี	.357	.438	.953
		41-50ปี	.357	.438	.953
		51ปีขึ้นไป	-.143	.352	.997
	41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	-.167	.451	.998
		21-30ปี	.000	.494	1.000
		31-40ปี	-.357	.438	.953
		51ปีขึ้นไป	-.500	.420	.838

ตาราง 21 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1. ด้านพื้นที่	51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	.333	.368	.933
		21-30ปี	.500	.420	.838
		31-40ปี	.143	.352	.997
		41-50ปี	.500	.420	.838
2. ด้านการจัดการ	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	.333	.282	.842
		31-40ปี	.048	.243	1.000
		41-50ปี	.333	.282	.842
		51ปีขึ้นไป	-.333	.230	.718
	21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	-.333	.282	.842
		31-40ปี	-.286	.274	.893
		41-50ปี	.000	.309	1.000
		51ปีขึ้นไป	-.667	.262	.202
	31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	-.048	.243	1.000
		21-30ปี	.286	.274	.893
		41-50ปี	.286	.274	.893
		51ปีขึ้นไป	-.381	.220	.567
	41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	-.333	.282	.842
		21-30ปี	.000	.309	1.000
		31-40ปี	-.286	.274	.893
		51ปีขึ้นไป	-.667	.262	.202
	51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	.333	.230	.718
		21-30ปี	.667	.262	.202
		31-40ปี	.381	.220	.567
		41-50ปี	.667	.262	.202

ตาราง 21 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	น้อยกว่า21ปี	21-30ปี	-.167	.474	.998	
		31-40ปี	-.524	.409	.799	
		41-50ปี	.083	.474	1.000	
		51ปีขึ้นไป	-.444	.387	.856	
		21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	.167	.474	.998
	21-30ปี	31-40ปี	-.357	.461	.961	
		41-50ปี	.250	.520	.993	
		51ปีขึ้นไป	-.278	.442	.982	
		31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	.524	.409	.799
		21-30ปี	.357	.461	.961	
	31-40ปี	41-50ปี	.607	.461	.782	
		51ปีขึ้นไป	.079	.370	1.000	
		41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	-.083	.474	1.000
		21-30ปี	-.250	.520	.993	
		31-40ปี	-.607	.461	.782	
	41-50ปี	51ปีขึ้นไป	-.528	.442	.837	
		51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	.444	.387	.856
		21-30ปี	.278	.442	.982	
		31-40ปี	-.079	.370	1.000	
		41-50ปี	.528	.442	.837	
51ปีขึ้นไป	31-40ปี	.048	.397	1.000		
	41-50ปี	-.167	.461	.998		
	51ปีขึ้นไป	-.333	.377	.938		
	21-30ปี	น้อยกว่า21ปี	.167	.461	.998	
	31-40ปี	.214	.448	.994		
21-30ปี	41-50ปี	.000	.505	1.000		
	51ปีขึ้นไป	-.167	.429	.997		

ตาราง 21 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	31-40ปี	น้อยกว่า21ปี	-.048	.397	1.000
		21-30ปี	-.214	.448	.994
		41-50ปี	-.214	.448	.994
		51ปีขึ้นไป	-.381	.360	.888
	41-50ปี	น้อยกว่า21ปี	.167	.461	.998
		21-30ปี	.000	.505	1.000
		31-40ปี	.214	.448	.994
		51ปีขึ้นไป	-.167	.429	.997
	51ปีขึ้นไป	น้อยกว่า21ปี	.333	.377	.938
		21-30ปี	.167	.429	.997
		31-40ปี	.381	.360	.888
		41-50ปี	.167	.429	.997

จากตาราง 21 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในด้านต่างๆ กับอายุของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ด้านพื้นที่ ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการจัดการ ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี และ 41-50 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

3. การศึกษาแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา (n = 30)			
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	
	n = 21		n = 9	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	3.81	.750	3.67	.500
2. ด้านการจัดการ	3.38	.498	3.22	.441
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.33	.479	3.57	.811
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.57	.746	3.22	.441
รวม	3.52	0.618	3.42	0.548

ตาราง 23 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		การศึกษา				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	.129	1	.129	.272	.606
	Within Groups	13.238	28	.473		
	Total	13.367	29			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	.159	1	.159	.683	.416
	Within Groups	6.508	28	.232		
	Total	6.667	29			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	.057	1	.057	.106	.748
	Within Groups	15.143	28	.541		
	Total	15.200	29			

ตาราง 23 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		การศึกษา				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	.768	1	.768	1.694	.204
	Within Groups	12.698	28	.454		
	Total	13.467	29			

จากตาราง 22 แสดงค่าค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 23 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา พบว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 0.272$ และค่า $Sig. = 0.606$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 0.683$ และค่า $Sig. = 0.416$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 0.106$ และค่า $Sig. = 0.748$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 1.694$ และค่า $Sig. = 0.204$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ประชาชนท้องถิ่นที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

4. อาชีพแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ (n=30)															
	เกษตรกร		รับจ้าง		นักเรียน/นักศึกษา		ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท		แม่บ้าน/พ่อบ้าน		อื่นๆ	
	n = 16		n = 1		n = 2		n = 4		n = 2		n = 2		n = 22		n = 2	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	3.69	.704	3.00	.000	5.00	.000	3.50	.577	4.00	.000	4.00	.000	3.00	.000	4.00	.000
2. ด้านการจัดการ	3.13	.342	3.00	.000	4.00	.000	3.50	.577	4.00	.000	3.00	.000	3.00	.000	4.00	.000
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.38	.719	3.00	.000	5.00	.000	3.50	.577	4.00	.000	4.00	.000	3.00	.000	4.00	.000
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.25	.775	3.00	.000	4.00	.000	4.00	.000	4.00	.000	3.00	.000	3.00	.000	4.00	.000
รวม	3.36	.635	3.00	.000	4.50	.000	3.63	.433	4.00	.000	3.50	.000	3.00	.000	4.00	.000

ตาราง 25 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		อาชีพ				
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	4.929	7	.704	1.836	.130
	Within Groups	8.438	22	.384		
	Total	13.367	29			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	3.917	7	.560	4.476	.003
	Within Groups	2.750	22	.125		
	Total	6.667	29			
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	Between Groups	6.450	7	.921	2.317	.062
	Within Groups	8.750	22	.398		
	Total	15.200	29			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	4.467	7	.638	1.560	.200
	Within Groups	9.000	22	.409		
	Total	13.467	29			

จากตาราง 24 แสดงค่าค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 25 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของ ประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลกับ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 1.836$ และค่า $Sig. = 0.130$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่า นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 4.476$ และค่า $Sig. = 0.003$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นค่า นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการแตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 2.317$ และค่า $Sig. = 0.062$ (ซึ่งมีค่า มากกว่า 0.05 ที่เป็นค่า นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับ ความ คิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ไม่แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 1.560$ และค่า $Sig. = 0.200$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็น ค่า นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตาม อาชีพเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ประชาชนท้องถิ่นที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

5. รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ความคิดเห็น เกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	รายได้ต่อเดือน (n=30)							
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,000-10,000 บาท		10,001-15,000 บาท		15,000 บาทขึ้นไป	
	n = 14		n = 13		n = 2		n = 1	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านพื้นที่	4.07	.730	3.62	.506	3.00	.000	3.00	.000
2. ด้านการจัดการ	3.57	.517	3.15	.376	3.00	.000	3.00	.000
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.93	.616	3.54	.519	2.00	.000	3.00	.000
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.57	.646	3.62	.506	2.00	.000	3.00	.000
รวม	3.79	.627	3.48	.478	2.50	.000	3.00	.000

ตาราง 27 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับ
ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				Sig.
		Sum of Squares	df	Mean Squares	F	
1. ด้านพื้นที่	Between Groups	3.361	3	1.120	2.911	.053
	Within Groups	10.005	26	.385		
	Total	13.367	29			
2. ด้านการจัดการ	Between Groups	1.546	3	.515	2.616	.072
	Within Groups	5.121	26	.197		
	Total	6.667	29			
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	Between Groups	7.041	3	2.347	7.478	.001
	Within Groups	8.159	26	.314		
	Total	15.200	29			
4. ด้านการมีส่วนร่วม	Between Groups	4.961	3	1.654	5.055	.007
	Within Groups	8.505	26	.327		
	Total	13.467	29			

จากตาราง 26 แสดงค่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตาราง 27 เปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของ ประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อ เดือนที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อทดสอบ ความแตกต่างเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ F-test พบว่า

ด้านพื้นที่ มีค่า $F = 2.911$ และค่า $Sig. = 0.053$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่า นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดการ มีค่า $F = 2.616$ และค่า $Sig. = 0.072$ (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่เป็นค่า นัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่า $F = 7.478$ และค่า $Sig. = 0.001$ (ซึ่งมีค่าน้อย กว่า 0.05 ที่เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็น ของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ แตกต่างกัน

ด้านการมีส่วนร่วม มีค่า $F = 5.055$ และค่า $Sig. = 0.007$ (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่เป็น ค่านัยสำคัญทางสถิติ) สรุปได้ว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ประชาชนท้องถิ่นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อ เดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป สำหรับประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 51 ปีขึ้นไป การศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

ด้านพื้นที่ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต และสภาพพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม สิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่นुकฤพื้นที่สาธารณะ และการให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับการจัดการด้านความปลอดภัย ที่พักมีความเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเหมาะสม และการเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชนมีความเหมาะสม ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

ด้านพื้นที่ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว สภาพพื้นที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

และวัฒนธรรมท้องถิ่น การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดการด้านความปลอดภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับที่พักรู้สึกเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเหมาะสม การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม เส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่บุกรุกพื้นที่สาธารณะ การเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักรู้สึกเหมาะสม ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว และประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความเห็นเกี่ยวกับการเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้รับจากนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

สมมติฐานที่ 1 อายุต่างกันของนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการศึกษิต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 เพศ อายุ การศึกษา อาชีพต่างกันของประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านพื้นที่เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความน่าดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ของหนองแม่นามีส่วนของแหล่งน้ำและแหล่งธรรมชาติ ป่าไม้ พรรณไม้ป่า มีอากาศร่มรื่นทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวแล้วเห็นสภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ที่กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ(Eco system) ในพื้นที่นั้นๆ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ลินธุ์ สโรบล, 2546) คือ ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวและแนวคิดเกี่ยวกับการมี

ส่วนร่วม ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมใช้ประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมิน และร่วมกันดูแลรักษา โดยคนในชุมชนหนองแม่นาได้ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีมิตรกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนหนองแม่นาควรมีส่วนร่วมโดยการจัดเวรยาม ป้องกันการทำลายป่า แหล่งน้ำและการล่าสัตว์จากกลุ่มคนในพื้นที่อื่นและคนในชุมชนเอง มีการให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเป็นหมู่คณะ เป็นกลุ่ม การจัดไกด์ซึ่งเป็นชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการแนะนำสภาพสิ่งแวดล้อมในเขตหนองแม่นา

กิจกรรมและกระบวนการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก โดยก่อให้เกิดประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว มีกิจกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ที่กำหนดกระบวนการของการท่องเที่ยวกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพลิดเพลิน มีความสุขและปลอดภัยจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยิ่งเพราะกิจกรรมต่างๆ นั้นจะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการจัดการ ประชาชนในท้องถิ่นเห็นด้วยในระดับปานกลาง ในเขตชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นานั้น ผู้นำชุมชนสังเกตเห็นสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง ธรรมชาติที่มีอยู่จะไม่ยั่งยืน จากแนวคิดที่จะอนุรักษ์ สมาชิกในชุมชนที่เข้าร่วมส่วนแรกจะเน้นการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ขาดสินค้า จึงมีบางส่วนที่จะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ แก้วอุดม (2551) ที่กล่าวว่า ประชาชนในท้องถิ่นเห็นด้วยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนทำด้าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม และกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกันในด้านการจัดการ เนื่องจากความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่เฒ่าในด้านการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิม การสร้างสิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่บุกรุกพื้นที่สาธารณะ การเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยวที่พักและชุมชนมีนั้น มีการวางแผนที่ไม่ครอบคลุมส่วนของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของหนองแม่เฒ่า ส่งผลให้มีผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในชุมชนเดิม และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณศรี นาคะวิสุทธิ (2543) ที่กล่าวว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการคือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษา และการให้คุณค่าต่อธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชนหนองแม่เฒ่า จะดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลักเนื่องจากการดำรงชีวิตของคนที่อยู่ในหนองแม่เฒ่า ส่วนงานราชการ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่คอยกำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ ไม่เที่ยวแบบทำลาย

ความต้องการของคนในชุมชนนั้น มุ่งที่จะช่วยตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ร่วมกับธรรมชาติที่หนองแม่เฒ่ามีอยู่ และจะรักษาส่วนของป่าไม้ แหล่งน้ำที่เป็นเหมือนชีวิตของชุมชน ไว้ให้ได้ยาวนานที่สุด จึงได้จัดตั้งกลุ่มคนที่คอยดูแลให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและป้องกันการทำลายส่วนที่เป็นธรรมชาติจากนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่เฒ่า ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

ผลจากการวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่เฒ่า ควรจัดทำแนวทางและข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่บุกรุกพื้นที่สาธารณะ เส้นทางท่องเที่ยวต้องไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และจะต้องมีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความเด่นชัดและเหมาะสม ประชาชนในชุมชนหนองแม่เฒ่าควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักจะต้องมีความเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ ที่ตั้งและจำนวนของถังรองรับขยะมีความเพียงพอ และ

มีการจัดการด้านความปลอดภัยที่เหมาะสม ส่วนกิจกรรมและกระบวนการควรมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตของประชาชนในบริเวณหนองแม่นา

ชุมชนหนองแม่นา ควรสร้างความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปลุกฝังให้ประชาชนในท้องถิ่นช่วยกันรักษาความอุดมสมบูรณ์ ทัศนียภาพ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และช่วยกันรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวคงอยู่กับชุมชนตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.3 การศึกษาความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณานุกรม

- กองการตลาด การท่องเที่ยวประเทศไทย. (15 กันยายน 2550). **สถานการณ์การตลาดท่องเที่ยวไทย**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก http://www.etatjournal.com/upload/167//25501_5.pdf
- กองการวางแผนครอบครัวและประชาชน กรมอนามัย. (16 กันยายน 2550). **บทความพิเศษให้วัยรุ่นเข้ามามีส่วนร่วมมีชัยไปกว่าครึ่ง**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.anamai.moph.go.th/asvisor/242/24203.html>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). **เอกสารประกอบการสัมมนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยยุคใหม่ในเวทีโลก**.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท อัลซา จำกัด.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). **เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). **การท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก http://www.etatjournal.com/upload/166/25501_4.pdf
- โครงการสานเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (15 กันยายน 2550). **กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.stou.ac.th/tourism/Achieve/April/Topic1.htm>
- โครงการสานเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (15 กันยายน 2550). **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.stou.ac.th/Achieve/April/Topic1.htm>
- โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (15 กันยายน 2550). **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community-based Tourism)**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก <http://stou.ax.th.Tourism/achieve/May.Topic1.htm>

ชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (2546). [อนุสาร อสท. 43 ฉบับที่ 9]. กรุงเทพฯ:

ปรัชญากรณั ไทยคต.

ทัศนวิจารณ์ วิบุตชมานนท์. (2545). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ**

การท่องเที่ยวชายหาดบางแสนของผู้มาเยี่ยมเยือน. วิทยานิพนธ์ วท.ม.,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นาคม วีรสวรรณจักร. (2541). **ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการ**

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศค.ม.,

มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

พิทยา ว่องกุล. (2537). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด/จุลสารการท่องเที่ยว. (2543). [จุลสารการท่องเที่ยว].

กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ม.ล. ต้อย ชูมสาย และณิพนัน พรหมโยธี. (2527). **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช.

วรวัทย์. (2547). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำ**

ทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ วท.ม.,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วรรณภา วงษ์วานิช. (2539). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วรรณภา ศิลปะอาษา. (2545). **ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ใน**

เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (15 กันยายน 2550). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**

ความหมายที่หลายคนอยากรู้. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก

<http://conservation,forest.ku.ac.th/ecotourdb/cgibin/ARTICLE/ecotour>

[u know1,asp](http://www.know1.asp)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประเทศไทย. (2540). **การดำเนินเพื่อกำหนดนโยบาย**

การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สุภรานต์ ไรจนไพรวงศ์. (2542). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2540 – 2541**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (15 กันยายน 2550). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Management)**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก

<http://www.stou.ac.th/tourism/Acheice/July/Topic3.htm>

สุรศักดิ์ ชุนณรงค์. (2539). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.

สุรินทร์ คล้ายจินดา. (2549). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยววัฒนธรรม: กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., สถาบันพัฒนาบัณฑิตบริหารศาสตร์, สุโขทัย.

สุวัจน์ จุฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุกใส. (2545). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนนทบุรี**. สุโขทัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เสรี เวชชบุษกร. (2545). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อาคม อาจแสง. (2546). **ศักยภาพการพัฒนาที่อยู่อาศัยรูปแบบโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อรุณศรี นาคะวิสุทธิ. (2543). **ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.

Celballos Lascurain. (1998). **Opinions of Entrepreneur to Ecotourism at Rokz Bay Sydney**. Dissertation Abstracts International. 15(6). pp. 111-112.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

*****

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทาง
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ
จังหวัดเพชรบูรณ์

เรียบ ท่านผู้กรอกแบบสอบถาม

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวนันทกานต์ ศรีปลั่ง นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานครและกำลังดำเนินการวิจัย เรื่องการศึกษาระดับความคิดเห็นของ
นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา
ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ในการนี้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดกรอกแบบสอบถามเพื่อเป็นประโยชน์ต่อ
การทำวิจัยเรื่องนี้ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ

.....
(นางสาวนันทกานต์ ศรีปลั่ง)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทาง
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ
จังหวัดเพชรบูรณ์

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
จัดการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร การศึกษา
ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ข้อมูลที่ได้รับจาก
ท่านจะถูกนำไปใช้ในการวิจัยและสรุปผลในภาพรวมเพื่อเป็นแนวทางแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา ตำบลหนองแม่นาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นโปรดตอบ
แบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านและขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตามความเป็น
จริงและตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ 1) ต่ำกว่า 21 ปี 2) 21 - 30 ปี 3) 31 - 40 ปี
 4) 41 - 50 ปี 5) 51 ขึ้นไป
3. การศึกษาสูงสุด 1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 2) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 3) อนุปริญญา/ปวส. 4)ปริญญาตรี
 5) สูงกว่าปริญญาตรี 6) อื่น ๆ.....
4. อาชีพ 1) เกษตรกร 2) รับจ้างทั่วไป
 3) นักเรียน/นักศึกษา 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 5) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 6) พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท
 7) แม่บ้าน/พ่อบ้าน 8) อื่น ๆ .....
5. รายได้/เดือน 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,000 - 10,000 บาท
 3) 10,001 - 15,000 บาท 4) 15,001 ขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่เฒ่า

ตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามทุกข้อ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. ด้านพื้นที่

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว					
2. ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว					
3. ทัศนียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว					
4. ลักษณะภูมิอากาศที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว					
5. สภาพพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว					
6. ศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต					

2. ด้านการจัดการ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเด่นชัดและเหมาะสม					
8. เส้นทางท่องเที่ยวไม่รบกวนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ					
9. การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว					
10. การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น					
11. สิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่นुकรุกพื้นที่สาธารณะ					
12. ที่พักมีความเหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ					
13. ที่ตั้งและจำนวนของถ้ำรองรับขยะมีความเหมาะสม					
14. การเก็บและกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และชุมชนมีความเหมาะสม					
15. การจัดการด้านความปลอดภัย					
16. การให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					

3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17. ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้					
18. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
19. กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว					
20. กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว					
21. กิจกรรมการท่องเที่ยวเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น					

4. ด้านการมีส่วนร่วม

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22. การเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น					
23. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกิจกรรมการท่องเที่ยว					
24. การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว					
25. ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้					
26. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว					
27. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนหนองแม่นา
ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ – ชื่อสกุล	นันทกานต์ ศรีปลั่ง
วัน เดือน ปี เกิด	9 พฤศจิกายน 2526
ที่อยู่ปัจจุบัน	298 ถนนพระพุทธบาท อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
ที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 298 ถนนพระพุทธบาท อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำพิเศษ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2549 ศศ.บ. (อุตสาหกรรมท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

